

WORKING PAPERS

77

Karol Frank

Tomáš Jeck

**POLITIKA SÚDRŽNOSTI EÚ
NA SLOVENSKU V TEMATICKOM,
REGIONÁLNO
A SOCIÁLNO-EKONOMICKOM
KONTEXTE**

Edícia WORKING PAPERS prináša priebežné, čiastkové výsledky výskumných prác pracovníkov alebo tímov EÚ SAV riešených v rámci výskumných projektov, ktoré môžu byť obsahom aj ďalších publikácií.

AUTORI

Ing. Karol Frank, PhD.

Ing. Tomáš Jeck, PhD.

RECENZENTI

Ing. Karol Morvay, PhD.

Ing. Jaroslav Vokoun

Práca bola vypracovaná v rámci projektu APVV-0750-11 „Štruktúrne zmeny v slovenskej ekonomike – predpoklad prechodu do vyššieho štádia rozvoja“.

ABSTRAKT

Politika súdržnosti EÚ na Slovensku v tematickom, regionálnom a sociálno-ekonomickom kontexte

V ostatných ôsmich rokoch predstavovala politika súdržnosti hlavný zdroj financovania verejných investícií na Slovensku. Cieľom príspevku je identifikovať regionálnu a tematickú distribúciu intervencií politiky súdržnosti na Slovensku a jej postavenie v rámci regionálnej politiky. Analýza je založená na mikroúdajoch z Informačného a monitorovacieho systému (ITMS), pričom jednotlivé výdavky boli dezagregované na úroveň NUTS 3. Výdavky sú taktiež klasifikované na základe metodiky Európskej komisie, ktorá člení výdavky na oblasti podpory a prioritné témy, čo umožňuje detailnejší pohľad na tematickú a regionálnu distribúciu intervencií. Na základe analýzy výdavkov môžeme konštatovať, že v prvých rokoch smeroval najvyšší objem zdrojov práve do regiónov s najnižšou ekonomickou výkonnosťou. Avšak v rokoch 2013 a 2014 sa tento trend obrátil kvôli nutnosti vyčerpať celú alokáciu na roky 2007 – 2013 (resp. 2015). Išlo predovšetkým o výdavky na dopravnú a verejnú infraštruktúru. Taktiež môžeme potvrdiť existenciu regionálneho inovačného paradoxu v podmienkach SR.

KLÚČOVÉ SLOVÁ: politika súdržnosti, kohézna politika, operačné programy, inovačný paradox, regionálny rozvoj

ABSTRACT

Implementation of Cohesion Policy in Slovakia in thematic, regional and socio-economic context

In the last eight years the Cohesion policy has been the main source of public investments in Slovakia. The aim of the paper is to show the regional and thematic distribution of Cohesion policy interventions in Slovakia at the end of 2014 and examine the role of these interventions on nature of regional policy. The paper is based on microdata on final beneficiaries of EU funds from the Information and Monitoring System (ITMS) system which are broken down to NUTS 3 level. The expenditure is further broken down by the methodology used by the European Commission which provides a more detailed picture of the thematic distribution of interventions in the Slovak regions. We show the relationship between Cohesion policy interventions and regional GDP. Especially in the first years of implementation the majority of expenditure was spent in least developed regions. However, in 2013 and 2014 the EU spending was focused mainly on large infrastructure projects, which distorted the character of conducted regional policy, while the majority of EU funds were spent in regions which are not among the least developed. The need to use these financial resources crowded out the focus on least developed regions. Furthermore the regional innovation paradox has been confirmed on regional level in Slovakia.

KEYWORDS: Cohesion policy, operational programmes, innovation paradox, regional development

JEL CLASSIFICATION: E61, E62, E65, 010

Za obsah a jazykovú úroveň zodpovedajú autori.

Technické spracovanie: Lenka Bartošová

Ekonomický ústav SAV, Šancová 56, 811 05 Bratislava, www.ekonom.sav.sk

KONTAKT: karol.frank@savba.sk tomas.jeck@savba.sk

© Ekonomický ústav SAV, Bratislava 2015

O B S A H

ÚVOD	4
1. METODOLÓGIA A POUŽITÉ ÚDAJE	6
2. IMPLEMENTÁCIA POLITIKY SÚDRŽNOSTI KU KONCU ROKU 2014 A POSTAVENIE EÚ FONDOV V RÁMCI VEREJNÝCH FINANCIÍ	7
3. VÝDAVKY EÚ FONDOV V REGIONÁLNEJ A TEMATICKEJ PERSPEKTÍVE	11
4. VÝDAVKY EÚ FONDOV NA REGIONÁLNEJ ÚROVNI – DETAILNÝ TEMATICKÝ POHĽAD	18
5. ŠTRUKTURÁLNE ASPEKTY INTERVENCIÍ EÚ FONDOV NA SLOVENSKU	27
6. INTERVENCIE EÚ FONDOV DO SÚKROMNÉHO SEKTORA	30
7. INTERVENCIE EÚ FONDOV V SOCIOEKONOMICKOM KONTEXTE.....	32
7.1. Regionálny inovačný paradox na Slovensku a úloha intervencií EÚ fondov	32
7.2. Intervencie EÚ fondov ako súčasť regionálnej politiky vo vybraných oblastiach ekonomického rozvoja	37
ZÁVERY A DISKUSIA.....	42
LITERATÚRA.....	426

ÚVOD

Politika súdržnosti EÚ predstavuje jeden z významných nástrojov, ktorý by mal slúžiť na vyrovnávanie regionálnych rozdielov a podporovať rovnomernejší vývoj v rámci jednotlivých krajín EÚ. Ciele, nástroje a finančné krytie politiky sa od jej vzniku výrazne menili a reagovali na sociálno-ekonomické zmeny, záujmy a potreby členských štátov ako aj EÚ ako celku. Hlavným cieľom politiky súdržnosti bolo prispievať cielenými intervenciami k zmierneniu existujúcich regionálnych rozdielov v členských štátoch a zabezpečiť tak rovnomerný sociálno-ekonomický rozvoj v členských krajinách EÚ. Vplyvom prijatia Lisabonskej stratégie ako aj Stratégie Európa 2020 a v reakcii na prekonávanie finančnej a ekonomickej krízy sa ciele politiky súdržnosti prestali obmedzovať na znižovanie regionálnych rozdielov, ale zamerali sa širší súbor cieľov naviazaný na ciele týchto stratégií.

V programovom období 2007 – 2013 bolo pre potreby Slovenska vyčlenených takmer 11,7 mld. EUR, ktoré mali byť použité na tri základné ciele: 1. konvergenciu, 2. regionálnu konkurencieschopnosť a zamestnanosť a 3. európsku územnú spoluprácu. Všetky slovenské regióny na úrovni NUTS III s výnimkou Bratislavského kraj sú oprávnené čerpať pomoc v rámci cieľa Konvergencia. Podpora sa realizuje prostredníctvom Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR), Európskeho sociálneho fondu (ESF) a Kohézneho fondu (KF). Základným dokumentom pre čerpanie zdrojov politiky súdržnosti je *Národný strategický referenčný rámec* (NSRR). NSRR člení celkovú alokáciu do jedenástich operačných programov a definuje jednotlivé ciele a štruktúru operačných programov na roky 2007–2013. NSRR definuje tri strategické priority: Infraštruktúra a regionálna dostupnosť, Poznatková ekonomika a Ľudské zdroje. Politika súdržnosti sa realizuje na základe vopred definovaných inovačných a rastových pólův v jednotlivých regiónoch. Okrem špecifických cieľov sa pomoc zameriava aj na prierezové, horizontálne priority: Marginalizované rómske komunity, Rovnosť príležitostí, Trvalo udržateľný rozvoj a Informačná spoločnosť. Je teda evidentné, že prostriedky EÚ fondov na Slovensku zahŕňali veľmi široké spektrum sociálno-ekonomických oblastí a očakával sa z ich strany značný rozvojový potenciál pre Slovenskú ekonomiku.

Ciele nášho príspevku sú koncipované pomerne široko, čo však vzhľadom na doteraz málo skúmanú oblasť neuberá na našich výskumných ambíciách. Práca má dva súvisiace základné ciele: 1. základná identifikácia priestorovej, tematickej a štruktúrálnej alokácie prostriedkov z EÚ fondov v programovom období 2007–2013; 2. analýza výdavkov EÚ fondov do vybraných oblastí (VaV a inovačný rozvoj, životné prostredia a energetika, doprava, cestovný ruch) v regionálnom sociálno-ekonomickom kontexte a ako nástroja regionálnej politiky.

Hodnotenie sociálno-ekonomických dopadov intervencií ŠF a KF jednotlivých členských štátov EÚ je predmetom viacerých štúdií. Komparatívnu kvalitatívnu analýzu podpory EÚ fondov na Slovensku a v Českej republike v lesnom hospodárstve realizovali Jarský a kol. (2014). Autori aplikovali predovšetkým metódy (i) hodnotenia a kvalitatívnej analýzy finančnej podpory, žiadostí, prijímateľov a indikátorov a (ii) telefonických rozhovorov. Krátkodobé

a dlhodobé efekty redistribučných politík ŠF modelovaných na príklade Portugalska skúmajú Arcalean a kol. (2010). Alokáciu ŠF v 2007–2013 v kontexte regionálnych digitálnych stratégií analyzovali Reggi a Scicchitano (2014). Vplyv ŠF a súvisiacich politík v oblasti rozvoja udržateľnej energie v Poľsku, Litve a v Českej republike s použitím deskripcie analyzovali Streimikiene a kol. (2007). Súvislosti konceptu celoživotného vzdelávania a ŠF v Rumunsku je predmetom výskumu Nicolaua (2010), pričom autor využíva výskumnú metódu príkladov dobrej praxe. Kvalitatívny výskum (pološtrukturované interview) gréckeho vzdelávacieho systému v kontexte Stratégie Európa 2020 realizoval Panitsides (2014). Súvislosti integrácie rómskej populácie prostredníctvom vzdelávania na základe syntézy sekundárnych zdrojov (hospodárskopolitické dokumenty) skúmal Pasca (2014). Štatistickú analýzu kohéznej politiky v Českej republike 2007 až 2013 založenej na údajoch o prijímateľoch EÚ fondov v kombinácii so socio-demografickými a finančnými údajmi realizovali Mirošník a kol. (2014). Na empirickú analýzu dopadu projektov EÚ v oblasti zlepšovania dopravnej/cestnej dostupnosti a jej priestorovej distribúcie v regionálnom kontexte v Poľsku sa zamerali Rosik a kol. (2015). Vplyv politiky súdržnosti na regionálnu výkonnosť v EÚ empiricky skúmali (regresná analýza) Becker a kol. (2010). Vplyvom a efektmi ŠF a KF a hodnotením ich prínosu pre smerovanie Slovenska k cieľom stratégie Európa 2020 vo vzdelávaní sa zaoberá štúdia Baláž a kol. (2015). Identifikáciou a kvantifikáciou dopadov implementácie politiky súdržnosti na národnej a regionálnej úrovni na Slovensku prostredníctvom využitia ekonometrického modelu sa zaoberajú Radvanský a kol. (2014).

1. METODOLÓGIA A POUŽITÉ ÚDAJE

Základným východiskom našich analýz je neverejná databáza mikroúdajov Informačného a monitorovacieho systému – ITMS Centrálného koordinačného orgánu úradu vlády SR 2007 až 2014, ktorý zhromažďuje všetky relevantné údaje o projektoch a prijímateľoch fondov EÚ. Mikroúdaje boli následne triedené, agregované a dezagregované podľa čiastkových cieľov našich analýz. Získané agregované finančné údaje sme potom hodnotili v príslušnom sociálno-ekonomickom kontexte na základe národných štatistických databáz Štatistického úradu SR. Pre potreby regionálnej analýzy boli údaje zo systému ITMS, dezagregované na regionálnu úroveň, pričom kľúčovým triediacim znakom bolo miesto realizácie intervencie (NUTS III). V prípade, že systém ITMS nevidoval konkrétne miesto realizácie intervencie, bola táto na základe kódu ITMS projektu vyhľadaná v centrálnom registri zmlúv a regionálne určená na základe sídla prijímateľa (sekundárne zdroje dát). V prípade národných projektov, ktorých implementácia sa realizuje na celom území SR, prípadne len v siedmich konvergenčných regiónoch (okrem Bratislavského kraja) boli použité váhy na základe počtu obyvateľov v jednotlivých regiónoch. Výdavky boli ďalej klasifikované na základe metodiky vypracovanej Európskou komisiou (EK) na jednotlivé oblasti podpory a prioritné témy. Klasifikácia rozlišuje 6 základných oblastí (policy areas), ktoré sú ďalej na druhom stupni členené na 86 prioritných tém (priority themes). Kompletný zoznam oblastí a prioritných tém je v prílohe č. 1. Takéto podrobné členenie nám umožnilo opustiť tradičné hodnotenie intervencií na základe operačných programov, ich prioritných osí alebo opatrení a už spomínaná regionálna dezagregácia poskytuje odlišný a v slovenských podmienkach jedinečný pohľad na efekty intervencií politiky súdržnosti ku koncu roku 2014. Doteraz zverejňované údaje o intervenciách EÚ fondov boli prevažne štruktúrované z hľadiska administratívno-procesnej logiky (program, os, opatrenie). Klasifikácia/triedenie z hľadiska oblastí a prioritných tém prináša prierezový pohľad s lepšou aplikáciou v ekonomickej analýze. Analýza na regionálnej úrovni ďalej pracuje len s prostriedkami poskytnutými z rozpočtu EÚ prostredníctvom EFRR a KF bez ESF. Z hľadiska stavu projektov vychádzame z projektov riadne a mimoriadne ukončených ako aj projektov ktoré boli ku koncu roku 2014 v realizácii. Zazmluvnené projekty, ktorým ešte nebol poskytnutý nenávratný finančný príspevok neboli v analýze zohľadnené, nakoľko sa neprejavili v čerpaných zdrojoch. Vzhľadom na pravidlo n+2, ktoré umožňuje realizovať výdavky politiky súdržnosti aj po oficiálnom skončení programového obdobia v roku 2013 pracujeme v texte aj s údajmi za rok 2014. Údaje za rok 2015 neboli v čase písania textu k dispozícii.

2. IMPLEMENTÁCIA POLITIKY SÚDRŽNOSTI KU KONCU ROKU 2014 A POSTAVENIE EÚ FONDŮ V RÁMCI VEREJNÝCH FINANCIÍ

Zdroje EÚ a ich použitie sa stali na Slovensku jedným z leitmotívov hospodárskej politiky. V posledných rokoch môžeme hovoriť o masívnej kulminácii ich čerpania, čo malo za následok isté vytesňovanie alternatívnych nástrojov (najmä aktívnej) hospodárskej politiky a jej domácich zdrojov. O úlohe fondov EÚ ako rozvojového faktora slovenskej ekonomiky svedčí nielen rétorika politických elít („Bez eurofondov nevieme prežiť. Sú pre nás životne dôležité;“¹ R. Fico) ale aj ich postavenie v rámci výdavkoch štátneho rozpočtu (tabuľka 1 a graf 1).

T a b u ľ k a 1

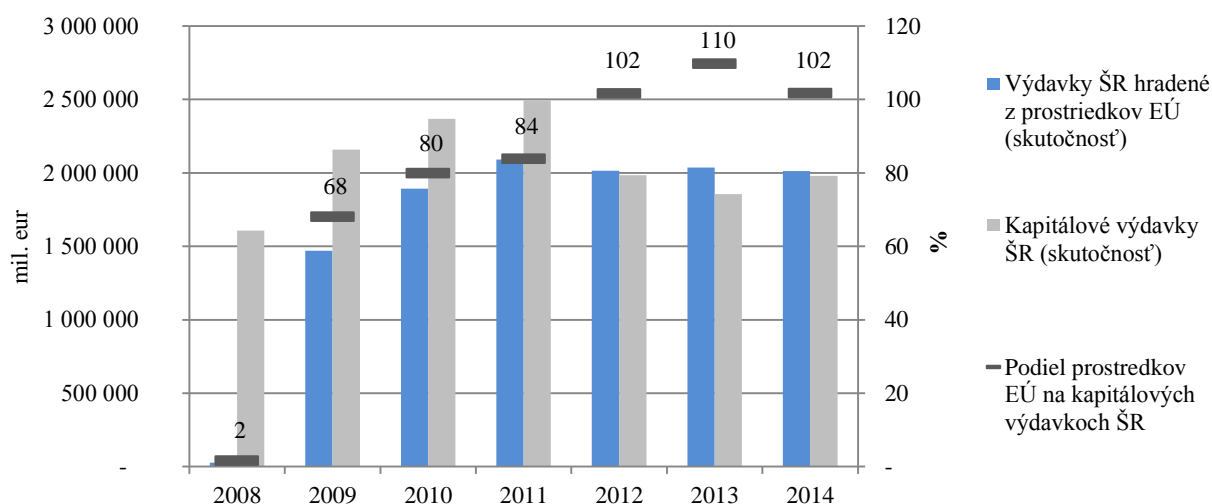
Intervencie EÚ fondov v kontexte štátneho rozpočtu v rokoch 2008–2014

Rok	Výdavky ŠR hradené z prostriedkov EÚ (skutočnosť)	Celkové výdavky ŠR (skutočnosť)	Kapitálové výdavky ŠR (skutočnosť)
2008	26 351	12 056 594	1 607 372
2009	1 469 472	13 332 047	2 159 343
2010	1 892 656	15 337 011	2 368 608
2011	2 091 380	15 278 042	2 495 195
2012	2 015 349	15 640 711	1 983 165
2013	2 035 776	14 819 702	1 855 442
2014	2 013 514	15 420 238	1 979 088
SPOLU	11 544 498	101 884 345	14 448 213

Prameň: Štátny záverečný účet 2008 – 2014.

G r a f 1

Intervencie EÚ fondov v kontexte štátneho rozpočtu 2008–2014

Prameň: Štátny záverečný účet 2008–2014.

¹<http://www.euractiv.sk/fondy-eu-investicia-do-buducnost/clanok/fico-bez-eurofondov-nevieme-prezit-021204#sthash.HvtjCAQU.dpuf>

Pozícia Slovenska ako konvergujúcej a menej rozvinutej krajiny stavia Slovensko do kategórie čistého príjemcu finančných zdrojov z rozpočtu EÚ, ktoré čerpá prostredníctvom fondov politiky súdržnosti EÚ. Od roku 2004 do roku 2013 získalo Slovensko z rozpočtu EÚ 8,04 mld eur.

T a b u l k a 2

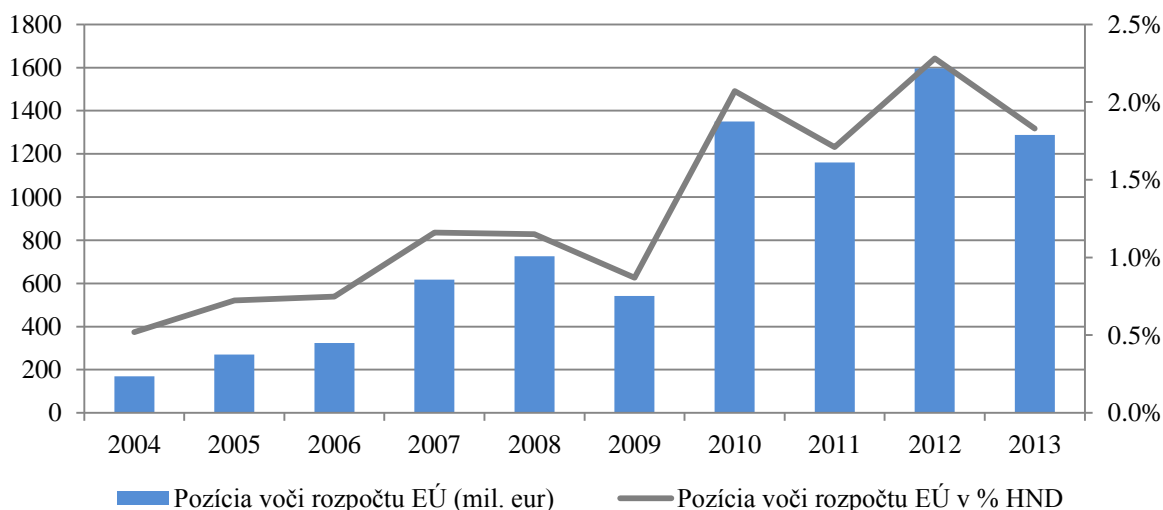
Štruktúra výdavkov rozpočtu EÚ v rámci pozície SR od roku 2007–2013

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
1. Udržateľný rast	669	852,8	633,5	1208	1096,8	1646	1439,2
1.1 Konkurencieschopnosť pre rast a zamestnanosť	33,7	43,3	48,7	11,8	40,9	70,4	58,4
1.2 Súdržnosť pre rast a zamestnanosť	635,2	809,5	548,8	1096,1	1056	1575,7	1380,8
1.2.1 Štrukturálne fondy	451,9	510,1	385,9	633,7	917,6	1212,9	812,1
1.2.2 Kohézny fond	183,3	299,4	198,8	462,4	138,2	362,7	568,7
2. Ochrana a riadenie prírodných zdrojov	380,5	357	513	676,5	647,9	618	566
3. Občianstvo, sloboda, bezpečnosť a spravodlivosť	13,7	11,1	8,5	8,7	29,2	12,6	11
4. EÚ ako globálny partner	9,9	11,5	26,6	0,3	0,5	0,5	0
5. Administratíva	9,6	9,4	10,8	11,5	10,7	9,7	9,9
6. Kompenzácie	0	0	0	0	0	0	0
Spolu	1082,7	1241,8	1192,4	1905	1785,1	2286,8	2026,1

Prameň: European Commission (2014). Údaje za rok 2014 neboli v čase písania dostupné.

Pokým v roku 2004 dosiahla čistá pozícia Slovenska voči rozpočtu EÚ výšku necelých 200 miliónov EUR, v roku 2012 dosiahla maximum vo výške 1,6 mld EUR, čo predstavovalo 2,3 % HND Slovenskej republiky (Graf 2).

G r a f 2

Finančná pozícia SR voči rozpočtu EÚ od roku 2004 do roku 2013

Prameň: European Commission (2014), Eurostat, vlastné výpočty.

Finančná implementácia programov politiky súdržnosti začala v dôsledku príprav programov a projektov až v roku 2008 pričom objem zdrojov v nasledujúcich rokoch rástol. Tempo implementácie však nemalo lineárnu tendenciu, z čoho vyplýva, že v niektorých rokoch môžeme pozorovať medziročný pokles tempa čerpania. Príkladom môže byť rok

2014. Uvedený rok bol predposledným rokom, v ktorom bolo možné čerpať finančné zdroje z programového obdobia 2007–2013. Ku koncu roku 2014 síce vzrástlo medziročne čerpanie o 12,79 p.b., avšak oproti predchádzajúcemu roku 2013 to bolo spomalenie o približne 1,3 percentného bodu. Ku koncu roku 2014 dosiahlo celkové čerpanie výšku 65,3 %. Vzhľadom na doterajšie tempo finančnej implementácie je možné konštatovať, že do konca roku 2015 sa aj napriek enormnému úsiliu a využitiu všetkých dostupných kapacít nevyčerpá celá finančná alokácia na roky 2007–2013.

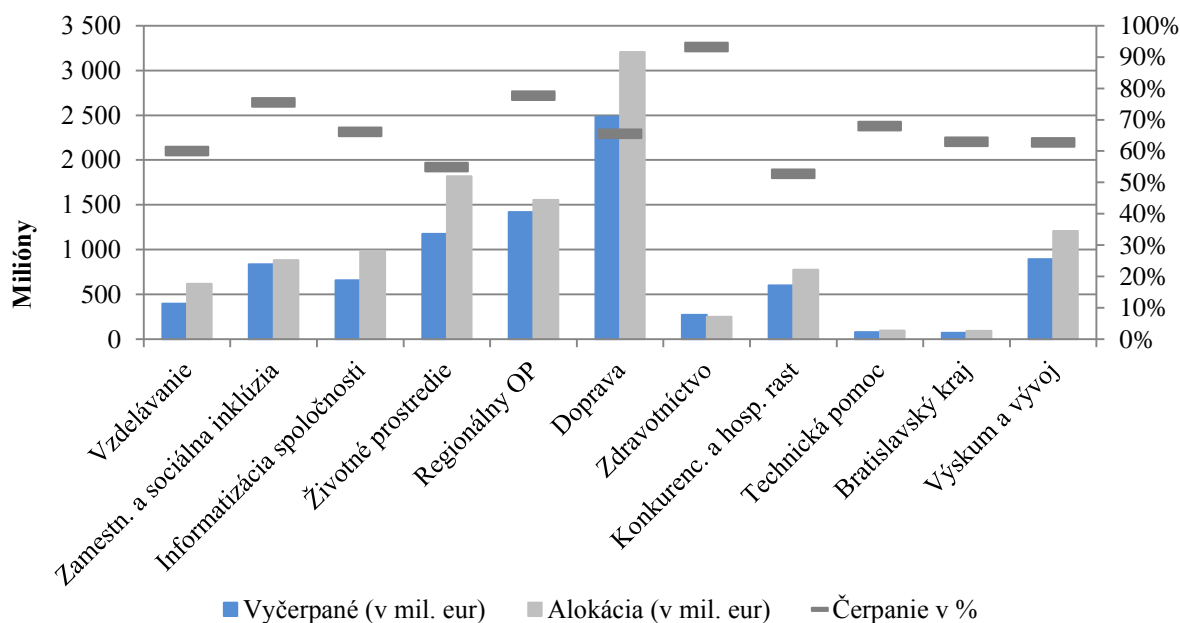
T a b u ľ k a 3

Stav implementácie operačných programov k 31.12.2014 mil. EUR

	Zazmluvnené	Čerpané
OP Doprava	3605,7	2090,3
Regionálny operačný program	1562,8	1208,1
OP Životné prostredie	1873,5	1003,7
OP Výskum a vývoj	1384,6	758,8
OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia	1167,1	711,0
OP Informatizácia spoločnosti	1134,9	558,1
OP Konkurencieschopnosť a Hospodársky rast	1060,8	512,9
OP Vzdelávanie	732,2	339,2
OP Zdravotníctvo	253,4	232,9
OP Technická pomoc	112,0	66,3
Program cezhraničnej spolupráce SR-ČR	96,4	65,4
OP Bratislavský kraj	94,1	59,9
OP Rybné hospodárstvo SR 2007 - 2013	13,4	8,8
Spolu	13091,1	7615,6

Prameň: ITMS

G r a f 3

Stav čerpania zdrojov politiky súdržnosti k 31. decembru 2014 podľa operačných programov

Prameň: www.nsr.sk, vlastné výpočty.

Najvyšší nárast čerpania zdrojov na medziročnej báze (v porovnaní s rokom 2013) bol zaznamenaný v operačných programoch Informatizácia spoločnosti (o 19,96 p. b.), Zdravotníctvo (o 8,39 p. b.), Doprava (o 16,27 p. b.), Vzdelávanie (o 20,22 p. b.), Výskum a vývoj (o 17,04 p. p.), Regionálny operačný program (o 6,75 p. b.) a Zamestnanosť a sociálna inklúzia (o 13,25 p. b.).

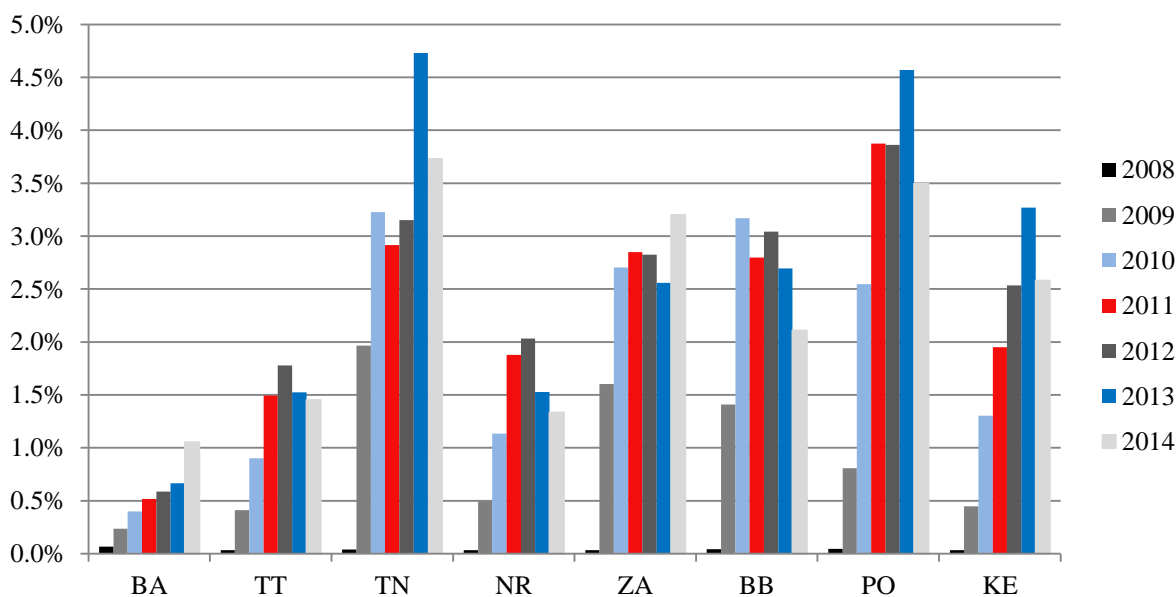
Medzi najúspešnejšie operačné programy z hľadiska čerpania patria: OP Zdravotníctvo, Regionálny OP, OP Životné prostredie, OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia, OP Bratislavský kraj a OP Doprava.

3. VÝDAVKY EÚ FONDŮ V REGIONÁLNEJ A TEMATICKEJ PERSPEKTÍVE

Výdavky EÚ fondov do slovenskej ekonomiky môžeme chápať a analyzovať z viacerých hľadísk. Z ohľadom na svoje pôvodné zameranie a charakter plnia primárne funkciu nástroja regionálnej politiky. V aktuálnom programovom období sa výdavky vzhľadom na pravidlo n+2 realizujú do konca roku 2015. V období 2008 až 2014 bol z regionálneho hľadiska najvyšší objem zdrojov čerpaný v roku 2013 v Trenčianskom kraji, v ktorom dosiahol hodnotu 4,7 % HDP kraja a Prešovskom kraji, v ktorom dosiahol 4,6 % HDP. Spôsobené to bolo najmä čerpaním zdrojov v oblasti cestnej a železničnej infraštruktúry. Podiel Bratislavského kraja vykazuje vo všetkých rokoch výrazne nižšie hodnoty v porovnaní s inými kraji. Je to však spôsobené najmä výškou HDP kraja, čím dochádza k istému skresľovaniu jeho podielu na čerpaní zdrojov politiky súdržnosti. V nominálnom vyjadrení dosiahol čerpanie v Bratislavskom kraji tretie najvyššie čerpanie v rámci SR. Vysoký podiel čerpaných zdrojov na HDP V Bratislavskom kraji je ovplyvnený čerpaním OP Technická pomoc, ktorého koneční prijímatelia boli predovšetkým riadiace orgány lokalizované prevažne v Bratislavskom kraji. Ku koncu roku 2014 bolo v oblasti technickej pomoci čerpaných v Bratislavskom kraji 219 mil. EUR, teda objem, ktorý je porovnateľný s čerpaním v oblasti dopravy alebo podpory výskumu a vývoja. Efekt čerpania EÚ fondov v Bratislavskom kraji smeroval vo veľkej miere do posilňovania a skvalitňovania kapacít štátnej a verejnej správy a prispel k posilneniu Bratislavského regiónu ako administratívneho centra krajiny.

G r a f 4

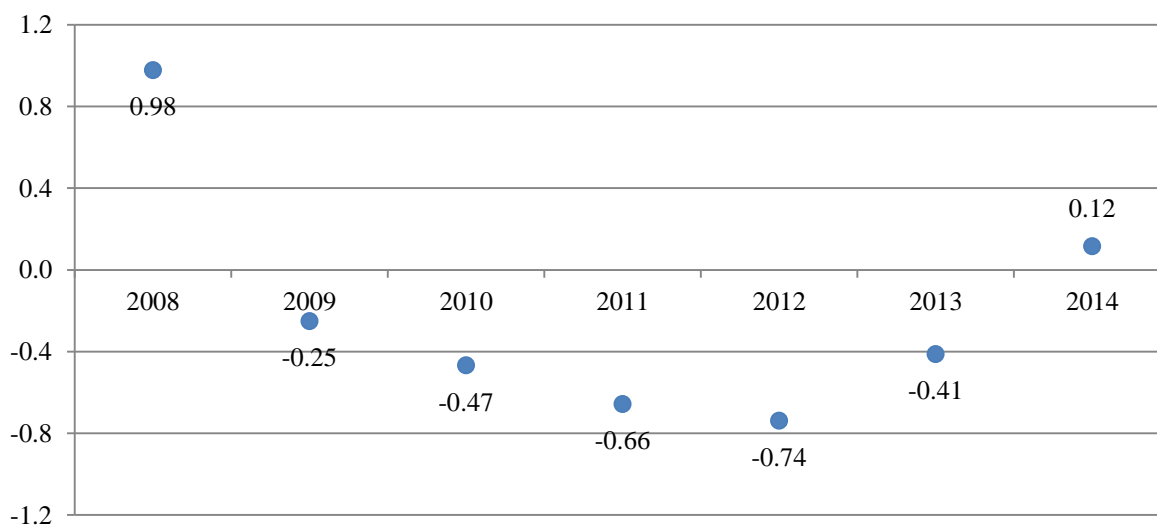
Podiel ročného čerpania EÚ zdrojov na regionálnom HDP v rokoch 2008–2014 v % HDP

Prameň: ITMS, ŠÚSR, vlastné výpočty.

Korelovaním regionálneho HDP a intervencií fondov EÚ do regiónov môžeme získať predstavu o povahe regionálnej politiky na Slovensku. V prípade silnej negatívnej korelácie (región z nižším HDP získa viac intervencií) môžeme hovoriť o fungujúcej regionálnej politike (prinajmenšom priamych nástrojoch regionálnej politiky). V grafe 5 prezentujeme hodnoty Pearsonovho korelačného koeficientu regionálneho HDP a regionálnych intervencií fondov EÚ v období 2008 až 2014. Ak odhliadneme od roku 2008 (nízke čerpanie), tak vidíme že medzi rokmi 2009 až 2012 dochádzalo k rastúcemu naplňaniu funkcie EÚ fondov ako nástroja regionálnej politiky (chudobnejšie regióny získavali vyšší podiel investícií). Zvrat nastáva v roku 2013 a v 2014 môžeme hovoriť o ambivalentnej regionálnej politike. Súvisí to najmä s potrebou vyčerpať značné množstvo zostávajúcej alokácie programového obdobia a limitovať množstvo zdrojov, ktoré nebudú v tomto programovom období vyčerpané. Zdroje boli čerpané predovšetkým na veľké infraštruktúrne projekty, čím dochádzalo k istému skresľovaniu charakteru regionálnej politiky, keďže veľký objem zdrojov smeroval do regiónov, ktoré nepatria medzi najmenej rozvinuté. Nutnosť vyčerpať prostriedky tak do istej miery potlačila do úzadia potreby zaostávajúcich regiónov.

G r a f 5

Korelácia regionálneho HDP a intervencií fondov EÚ do regiónoch (2008–2014)

Prameň: ITMS, ŠÚSR, vlastné výpočty.

Pri pohľade na stav implementácie podľa jednotlivých oblastí podpory na národnej úrovni môžeme konštatovať, že najvyšší objem EÚ zdrojov bol ku koncu roku 2014 čerpaný v oblasti dopravy (2,2 mld EUR), nasledovaný investíciami do sociálnej infraštruktúry (1,05 mld EUR), ochrany životného prostredia (1,02 mld EUR), výskumu a technického rozvoja (791 mil. EUR), informačnej spoločnosti (585,6 mil. EUR) a obnovy miest a vidieka (273 mil. EUR). Celkovo bolo ku koncu roku 2014 čerpaných 6,5 mld EUR a zazmluvnených bolo 11 mld. EUR (Tabuľka 4).

T a b u ľ k a 4

Stav implementácie podľa jednotlivých oblastí podpory na národnej úrovni k 31. 12. 2014 v mil. EUR

	Zazmluvnené	Čerpané
Doprava	3 781,4	2 226,0
Investície do sociálnej infraštruktúry	1 249,0	1 055,2
Ochrana životného prostredia a predchádzanie rizikám	1 913,6	1 028,4
Výskum a technický rozvoj (VTR), inovácie a podnikanie	1 677,9	791,5
Informačná spoločnosť	1 173,4	585,6
Obnova miest a vidieka	341,5	273,8
Technická pomoc	383,5	226,0
Cestovný ruch	202,0	115,2
Energetika	177,3	99,9
Kultúra	178,0	89,4
Zvyšovanie prispôsobivosti pracovníkov a firiem, podnikov a podnikateľov	0,1	0,1
Posilňovanie inštitucionálnej kapacity na štátnej, regionálnej a miestnej úrovni	4,1	0,0
Spolu	11081,8	6491,1

Prameň: ITMS, vlastné výpočty.

Najvyššia úroveň zazmluvnenia bola v oblasti dopravy (3,7 mld. EUR), ochrany životného prostredia a predchádzaniu rizikám (1,9 mld. EUR), výskumu a technického rozvoja, inovácii a podnikania (1,6 mld. EUR), investícií do sociálnej infraštruktúry (1,3 mld. EUR) a informačnej spoločnosti (1,1 mld. EUR). Tabuľka 3 zachytáva stav implementácie podľa jednotlivých oblastí intervencií na regionálnej úrovni ku koncu roku 2014.

T a b u ľ k a 5

Stav implementácie podľa oblastí intervencií na regionálnej úrovni (31.12.2014 mil. EUR)

	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE	Spolu
Cestovný ruch	0,3	3,1	9,1	9,1	18,3	38,3	27,6	9,4	115,2
Doprava	223,6	54,0	797,8	25,6	464,2	228,4	279,6	152,8	2226,0
Energetika	0,0	7,5	10,5	18,8	5,9	22,8	17,0	17,5	99,9
Informačná spoločnosť	179,2	44,9	42,2	53,9	67,5	64,8	63,5	69,6	585,6
Investície do sociálnej infraštruktúry	15,8	100,5	85,9	135,3	197,3	154,0	193,9	172,5	1055,2
Kultúra	0	4,3	8,5	3,5	3,0	7,9	6,7	55,4	89,4
Obnova miest a vidieka	21,6	22,2	24,0	44,6	35,5	36,4	47,5	42,0	273,8
Ochrana životného prostredia a predchádzanie rizikám	51,2	111,7	108,1	101,6	155,0	157,9	207,8	135,0	1028,4
Posilňovanie inštitucionálnej kapacity na štátnej, regionálnej a miestnej úrovni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Technická pomoc	219,0	0,7	0,8	1,0	0,9	1,6	1,0	1,0	226,0
Výskum a technický rozvoj (VTR), inovácie a podnikanie	238,6	67,4	39,1	68,9	85,4	121,1	56,9	114,1	791,5
Zvyšovanie prispôsobivosti pracovníkov a firiem, podnikov a podnikateľov	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Spolu	949,2	416,4	1126,1	462,4	1033,0	833,1	901,6	769,3	6491,1

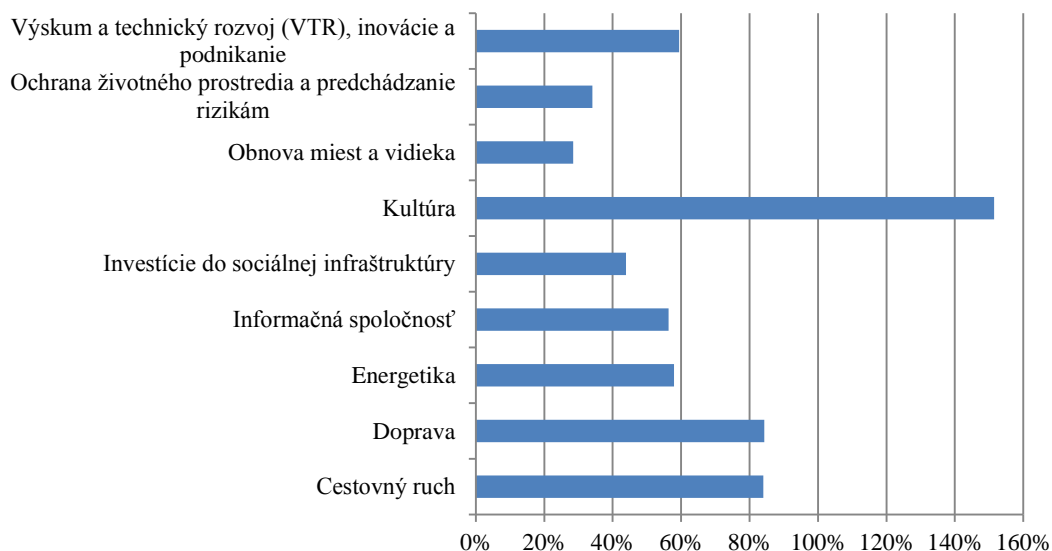
Prameň: ITMS, vlastné výpočty.

Na regionálnej úrovni môžeme pozorovať značné rozdiely v čerpaní zdrojov ako aj štruktúre výdavkov v rámci jednotlivých oblastí podpory. Dokazujú to aj hodnoty variačného

koeficientu výšky výdavkov na jednotlivé témy v krajoch. Variačný koeficient predstavuje relatívnu mieru disperzie odvodenú od štandardnej odchýlky, konkrétne podiel štandardnej odchýlky a aritmetického priemeru (Graf 6). Variačný koeficient bez ohľadu na mernú jednotku vždy vyjadruje v percentách intenzitu kolísania vzhľadom na hodnotu aritmetického priemeru.

G r a f 6

Hodnoty variačného koeficientu v rámci jednotlivých tematických oblastí

Prameň: ITMS, vlastné výpočty.

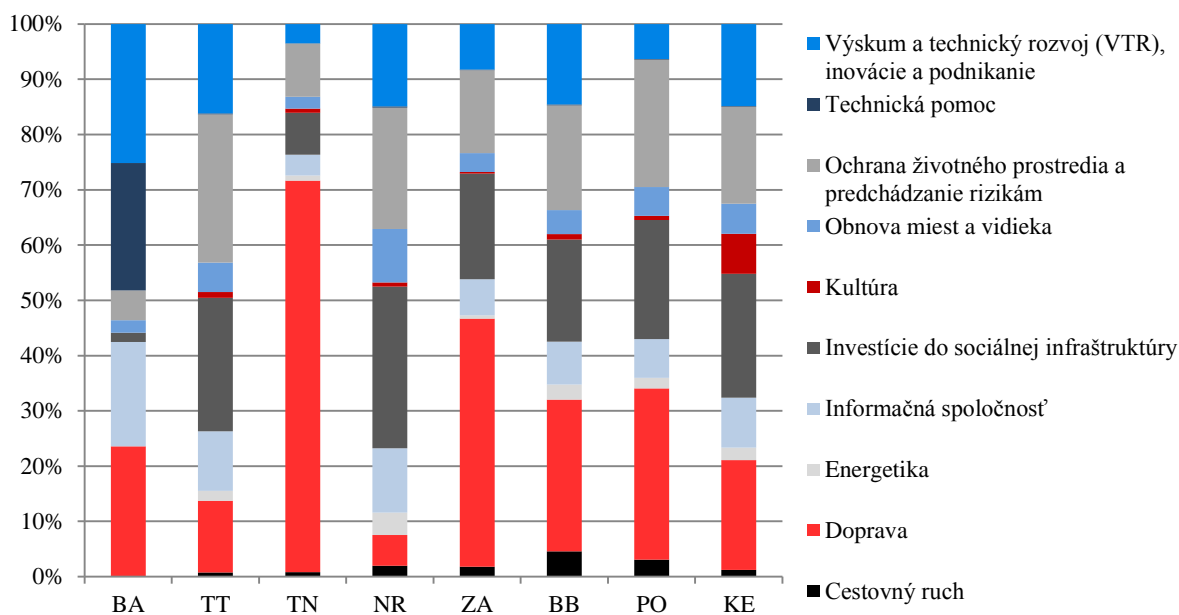
Pomerne vysoká hodnota variačného koeficientu v oblasti kultúry je do veľkej miery ovplyvnená nadproporcionálnym objemom zdrojov alokovaných do Košického kraja v rámci projektu „Košice – Európske hlavné mesto kultúry“. Relatívne vysoké hodnoty boli dosiahnuté aj v oblasti dopravy, cestovného ruchu, výskumu a technického rozvoja, inovácií a podnikania ako aj informačnej spoločnosti a energetiky. Rovnomernejšie regionálne čerpanie bolo zaznamenané v oblasti obnovy miest a vidieka, ochrany životného prostredia a predchádzaniu rizikám.

V prípade Bratislavského kraja smerovalo najviac zdrojov do podpory výskumu a technického rozvoja, inovácií a podnikania (238,6 mil. EUR). Vysoký objem zdrojov bol vzhľadom na už spomínané skutočnosti alokovaný do technickej pomoci ako aj dopravy a informačnej spoločnosti (Tabuľka 5). Najvyššie celkové čerpanie bolo dosiahnuté v Trenčianskom kraji najmä v oblasti dopravy (797,8 mil. EUR) a ochrany životného prostredia (108,1 mil. EUR) a investícií do sociálnej infraštruktúry (85,9 mil. EUR). Druhé najvyššie čerpanie bolo dosiahnuté v Žilinskom kraji a to opätovne v dôsledku investícií do dopravnej infraštruktúry (464,2 mil. EUR), investícií do sociálnej infraštruktúry (197,3 mil. EUR) a ochrany životného prostredia (155 mil. EUR). Naopak najnižšie celkové čerpanie na úrovni 416,4 mil. EUR bolo dosiahnuté v Trnavskom kraji. Väčšina zdrojov bola čerpaná v oblasti

ochrany životného prostredia (111,7 mil. EUR), sociálnej infraštruktúry (100,5 mil. EUR) a výskumu a technického rozvoja, inovácii a podnikania (674 mil. EUR). Druhé najnižšie celkové čerpanie bolo dosiahnuté v Nitrianskom kraji, v ktorom najväčší objem zdrojov bol investovaný do sociálnej infraštruktúry (135,3 mil. EUR) a ochrany životného prostredia (101,6 mil. EUR).

G r a f 7

Štruktúra výdavkov politiky súdržnosti v krajoch podľa oblastí intervencií k 31.12.2014 v %

Prameň: ITMS, vlastné výpočty.

Graf 7 znázorňuje relatívnu štruktúru výdavkov v regiónoch na základe jednotlivých oblastí podpory. Pri bližšom pohľade môžeme značne diferencovanú štruktúru jednotlivých výdavkov v konkrétnych oblastiach podpory. V Trenčianskom kraji dosiahli najvyšší podiel výdavky do dopravy a dosiahli 70,8 % čerpaných zdrojov. V Žilinskom kraji dosiahli výdavky do dopravnej infraštruktúry 44,9 % a v Prešovskom kraji 31 % z celkových výdavkov. Súvisí to najmä s budovaním diaľnic a rýchlостných ciest ako aj rekonštrukciami železničných tratí, ktoré sú lokalizované v týchto krajoch v rámci transeurópskych dopravných sietí. Takzvané TEN-T koridory zahŕňajú cestné, železničné, vzdušné a vodné dopravné siete a sú naplánované a naprojektované tak, aby pokrývali celý kontinent Európy s cieľom spojiť národné siete, poprepájať okrajové regióny s centrom, zlepšiť kvalitu a efektívnosť dopravných sietí. Taktiež tieto výdavky zahŕňajú rekonštrukcie ciest nižšej triedy. Celkovo tvorili výdavky v oblasti dopravy 34,3 % z celkovej výšky čerpaných zdrojov v SR. Poukazuje to na existujúci infraštruktúrny dlh, ktorý sa v rámci programového obdobia 2007 – 2014 začal postupne na regionálnej úrovni odstraňovať. Druhý najvyšší podiel výdavkov smeroval v rámci SR do sociálnej infraštruktúry (16,3 %), nasledovaný výdavkami do ochrany životného prostredia

(15,9 %) a predchádzaniu rizikám a výskumu a technického rozvoja, inovácii a podnikania (12,2 %).

Najvyšší podiel výdavkov do sociálnej infraštruktúry bol zaznamenaný v Nitrianskom kraji (29,3 %), Trnavskom kraji (24,1 %), Košickom kraji (22,4 %) a Prešovskom kraji (21,5 %). Najnižší podiel výdavkov bol v tejto oblasti dosiahnutý v Bratislavskom kraji (1,7 %), čo súvisí s oprávnenosťou kraja čerpať zdroje politiky súdržnosti. Z oprávnených regiónov dosiahol najnižší podiel Trenčiansky kraj s 7,6 %, tento údaj je však do veľkej miery skreslený práve vysokým objemom výdavkov do dopravnej infraštruktúry. V absolútnom vyjadrení dosiahli výdavky v tejto oblasti v Trenčianskom kraji 86 mil. EUR.

Z regionálneho hľadiska bol najvyšší podiel zdrojov do výskumu a technického rozvoja, inovácii a podnikania sústredený v Bratislavskom kraji, kde tento tvoril takmer štvrtinu výdavkov spolu s technickou pomocou a dopravou. V prípade očistenia údajov o technickú pomoc dosiahol podiel výdavkov v Bratislavskom kraji v tejto oblasti 32,7 % z celkového objemu zdrojov. Súvisí to s obmedzenými možnosťami kraja čerpať zdroje politiky súdržnosti ale najmä s lokalizáciou väčšiny výskumno-vývojových kapacít v Bratislavskom kraji a odstraňovaním dlhu v oblasti výskumnej a vývojovej infraštruktúry.

Stav implementácie podľa jednotlivých oblastí podpory prepočítanú na obyvateľa v krajoch zachytáva tabuľka 6. Podobne ako v predchádzajúcich pohľadoch bol najvyšší objem zdrojov na obyvateľa zaznamenaný v Trenčianskom kraji (1 900 EUR), z čoho až 70 % tvorili výdavky na dopravnú infraštruktúru, ktoré dosiahli 1 346 EUR na obyvateľa.

T a b u ľ k a 6

Stav implementácie podľa oblastí podpory na regionálnej úrovni k 31. 12. 2014 v EUR na obyvateľa

	BA	TT	TN	NR	ZA	BB	PO	KE
Cestovný ruch	0,4	5,6	15,4	13,2	26,5	58,4	33,7	11,8
Doprava	361,5	96,8	1346,7	37,3	672,4	347,7	341,5	192,2
Energetika	0,0	13,5	17,7	27,4	8,5	34,6	20,7	22,0
Informačná spoločnosť	289,8	80,6	71,2	78,5	97,8	98,6	77,5	87,5
Investície do sociálnej infraštruktúry	25,5	180,2	145,1	197,0	285,7	234,5	236,8	217,0
Kultúra	0,0	7,8	14,4	5,2	4,3	12,0	8,2	69,7
Obnova miest a vidieka	35,0	39,8	40,5	65,0	51,4	55,4	58,0	52,8
Ochrana životného prostredia a predchádzanie rizikám	82,8	200,4	182,5	147,9	224,5	240,4	253,8	169,9
Posilňovanie inštitucionálnej kapacity na štátnej, regionálnej a miestnej úrovni	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Technická pomoc	354,1	1,3	1,4	1,4	1,3	2,4	1,2	1,3
Výskum a technický rozvoj (VTR), inovácie a podnikanie	385,9	120,8	66,1	100,3	123,7	184,3	69,5	143,6
Zvyšovanie prispôsobivosti pracovníkov a firiem, podnikov a podnikateľov	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Spolu	1535,0	746,8	1900,9	673,3	1496,2	1268,4	1100,9	967,9

Prameň: ITMS, ŠÚSR, vlastné výpočty.

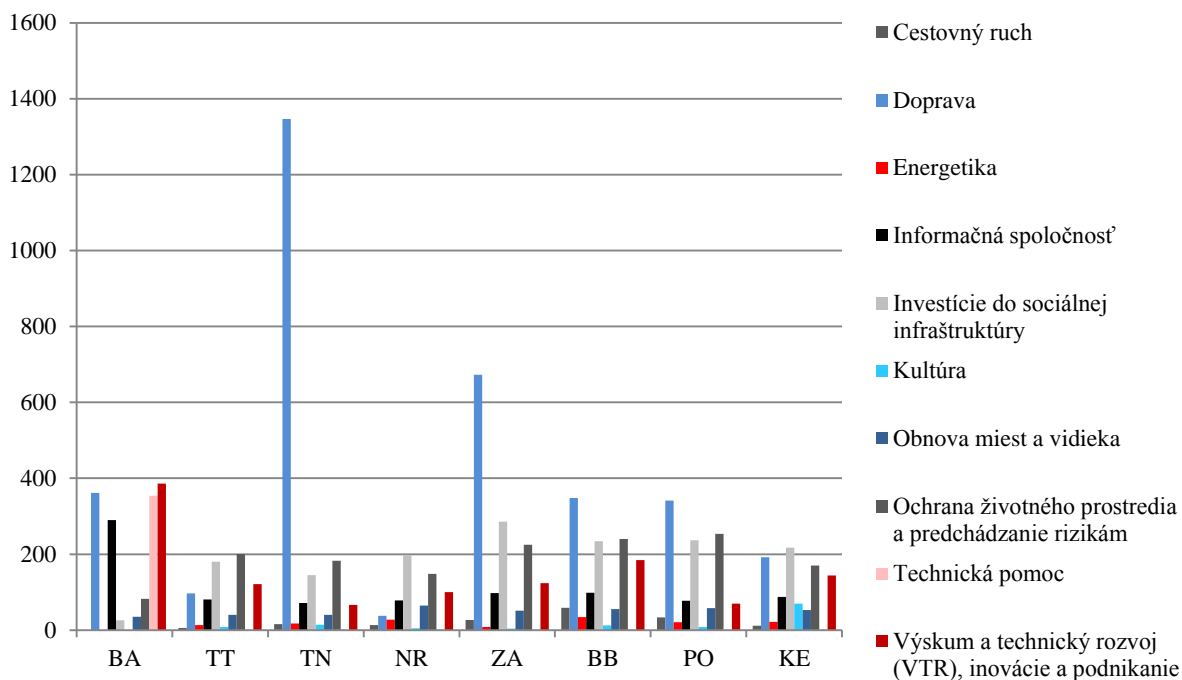
Druhý najvyšší objem čerpaných zdrojov na obyvateľa vo výške 1 535 EUR bol dosiahnutý v Bratislavskom kraji. Spôsobené to bolo najmä výdavkami v oblasti technickej pomoci, ktorá tvorila 25,1 % z celkovej výšky čerpaných zdrojov na obyvateľa (354 EUR).

V porovnaní s ostatnými krajmi dosiahol Bratislavský kraj najvyšší objem zdrojov na obyvateľa v oblasti informačnej spoločnosti (289 EUR) a výskumu a technického rozvoja, inovácii a podnikania (385,9). Pomerne vysoká hodnota dosiahnutá v oblasti informatizácie je spôsobená implementáciou veľkých národných projektov (a to aj napriek uplatneniu regionálnej distribúcie projektov na základe váhy ich populácie), ktorých prijímateľmi boli zväčša orgány verejnej správy so sídlom v Bratislavskom kraji.

G r a f 8

Stav implementácie podľa oblastí podpory na regionálnej úrovni v EUR na obyvateľa k 31.12.2014

Prameň: ITMS, ŠÚSR, vlastné výpočty.

Žilinský kraj dosahuje tretí najvyšší podiel čerpaných zdrojov na obyvateľa vo výške 1 496 EUR, pričom najvyšší podiel výdavkov na obyvateľa bol dosiahnutý v oblasti dopravy (672 EUR) nasledovaný investíciami do sociálnej infraštruktúry (285 EUR) a ochrany životného prostredia a predchádzaniu rizikám (224 EUR).

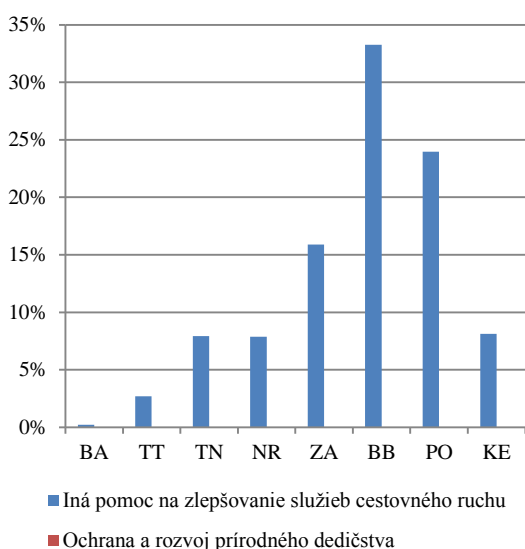
Najnižší podiel čerpaných zdrojov na obyvateľa bol dosiahnutý v Nitrianskom kraji (673 EUR) a Trnavskom kraji (746 EUR). Väčšina výdavkov v týchto krajoch smerovalo do sociálnej infraštruktúry a ochrany životného prostredia, projekty v oblasti dopravy, ktoré predstavujú v ostatných krajoch jeden z určujúcich objemov boli realizované v týchto krajoch len v obmedzenej miere. Podrobnejšie sa štruktúre výdavkov v jednotlivých oblastiach venuje nasledujúca podkapitola.

4. VÝDAVKY EÚ FONDŮ NA REGIONÁLNEJ ÚROVNI – DETAILNÝ TEMATICKÝ POHĽAD

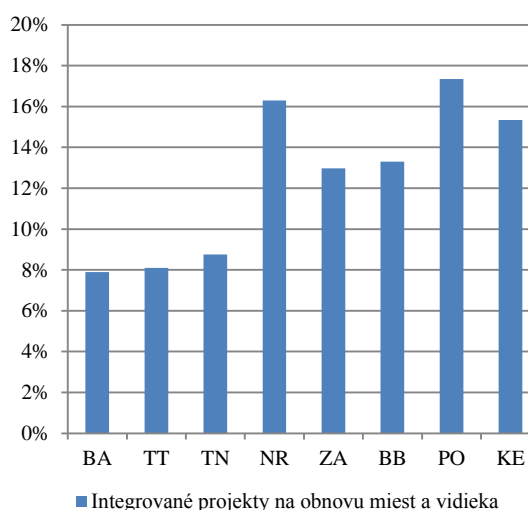
V predchádzajúcej podkapitole sme podrobne skúmali štruktúru výdavkov v jednotlivých regiónoch v konkrétnych oblastiach podpory. Klasifikácia výdavkov nám umožňuje skúmať jednotlivé oblasti podrobnejšie, čo umožní identifikovať, na ktoré z 86 prioritných tém boli na regionálnej úrovni čerpané zdroje politiky súdržnosti. Identifikujeme taktiež desať projektov s najvyšším čerpaním dosiahnutým ku koncu roku 2014.

V oblasti cestovného ruchu bolo najviac zdrojov čerpaných v Banskobystrickom kraji a to predovšetkým v oblasti zlepšovania služieb cestovného ruchu. Celkovo bolo v Banskobystrickom kraji čerpaných 38,3 mil. EUR v Prešovskom kraji, ktorý zaznamenal druhé najvyššie čerpanie bolo čerpanie na úrovni 27,6 mil. EUR. Projekty v tejto oblasti sa sústredili predovšetkým na podporu propagácie Slovenska ako destinácie cestovného ruchu a budovanie resp. rekonštrukciu ubytovacích a rekreačných kapacít.

G r a f 9 Cestovný ruch

G r a f 10 Obnova miest a vidieka

Prameň: ITMS, ŠÚSR, vlastné výpočty.

V oblasti obnovy miest a vidieka bol podiel jednotlivých krajoch na čerpaní rovnomernejší. Najvyšší objem zdrojov na integrované projekty na obnovu miest a vidieka bol vyčerpaný v Prešovskom kraji (47,5 mil. EUR), Nitrianskom kraji (44,6 mil. EUR) a Košickom kraji (42 mil. EUR). V prípade tejto kategórie ide o projekty súvisiace s rekonštrukciami verejnej infraštruktúry. Napriek pomerne malému objemu zdrojov čerpaných v tejto oblasti je do veľkej miery indikátorom odstraňovania existujúceho dlhu v oblasti verejnej infraštruktúry v regiónoch. Prínosom v tejto oblasti je okrem zvýšenia kvality verejnej infraštruktúry aj vytvorenie pracovných miest v stavebnom sektore, ktorý najmä v krízovom období pomohol prekonať prepád investícií v tejto oblasti.

T a b u ľ k a 7

Projekty s najvyšším čerpaním v oblasti cestovného ruchu ku koncu roka 2014

ITMS kód	Názov projektu	Čerpané
25130220001	Podpora propagácie Slovenska ako destinácie	17 920 676
25130120002	Stredisko cestovného ruchu Chopok Západ	5 097 472
25130120041	Zámok Vígľaš	5 022 484
25130120016	RELAX CENTRUM Hodruša - Hámre	4 714 563
25130120019	Park Snow Vysoké Tatry	4 468 390
25130120007	Rekonštrukcia Hotela Sliezsky Dom	4 444 251
25130120006	Prestavba, revitalizácia a inovácia termálneho kúpaliska PRAMENĽ	4 344 391
25130120051	Hotel AVENA Plus Liptovský Ján	4 286 204
25130120003	Prestavba hotela Minerál Dudince	3 941 998
25130120014	Aquapark Delňa	3 639 707

Prameň: ITMS.

T a b u ľ k a 8

Projekty s najvyšším čerpaním v oblasti obnovy miest a vidieka ku koncu roka 2014

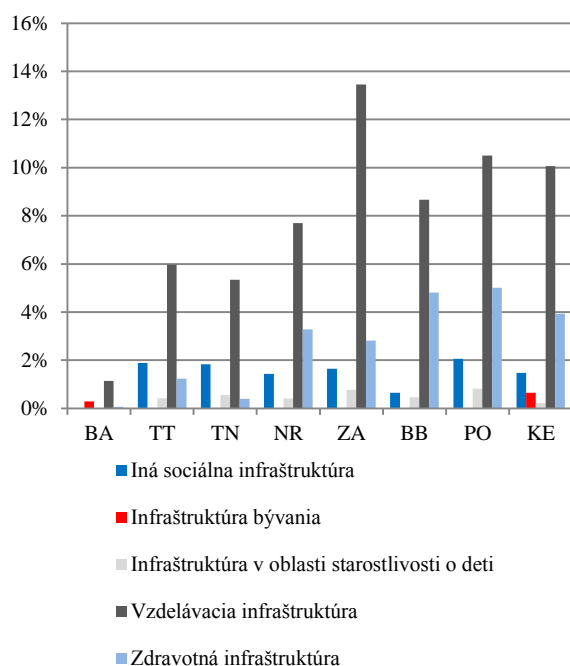
ITMS kód	Názov projektu	Čerpané
22140120601	Regenerácia sídla - Obec Rokycany	1 693 213
22140120587	Regenerácia sídla Boliarov - B1	1 685 556
22140120583	Zlepšenie občianskej infraštruktúry v obci Čičava	1 557 644
22140120585	Regenerácia sídla Rankovce - B3	1 487 724
22140120125	Revitalizácia Námestia hrdinov, Levice	1 405 464
22140120092	Rekonštrukcia námestia Matice slovenskej	1 366 888
22140120375	Stavebné úpravy a rekonštrukcia južnej časti NS	1 348 952
22140120260	Revitalizácia centrálnej mestskej zóny Žiar nad Hronom	1 290 207
22140120262	Revitalizácia centrálnej mestskej časti Komárno	1 258 765
22140120235	Regenerácia Námestia republiky Lučenec	1 179 699

Prameň: ITMS.

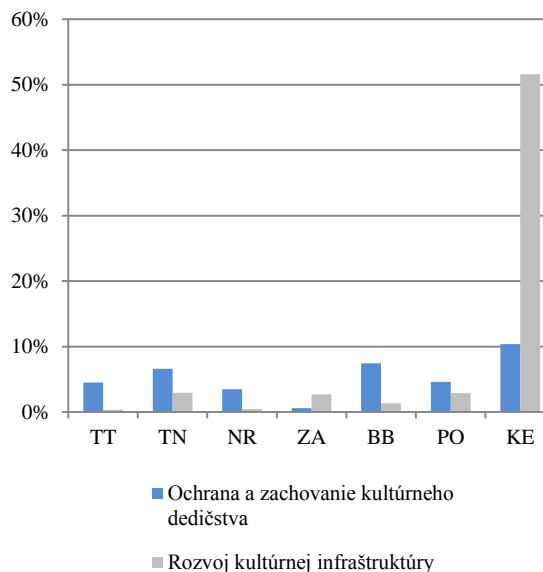
V oblasti kultúry bolo z celkovej výšky čerpaných zdrojov 89,4 mil. EUR čerpaných 55,5 % v Košickom kraji najmä v dôsledku organizovania projektu Košice - Európske hlavné mesto kultúry. Celkové výdavky na rozvoj kultúrnej infraštruktúry tvorili 62,4 % a zvyšných 37,6 % predstavovali výdavky na ochranu a zachovanie kultúrneho dedičstva (graf 12). Objem zdrojov v tejto oblasti bol v porovnaní s inými oblasťami podpory relatívne malý, v oblasti kultúrnej infraštruktúry dosiahol 55,8 mil. EUR a v oblasti ochrany a zachovania kultúrneho dedičstva dosiahol hodnotu 33,6 mil. EUR.

Efekt zamestnanosti a odstraňovania spomínaného infraštruktúrneho dlhu sa ešte výraznejšie prejavil najmä v oblasti investícií do sociálnej infraštruktúry (Graf 11). Celkové výdavky v tejto oblasti dosiahli v SR výšku 1,05 mld. EUR. Najvyšší podiel zdrojov (62,8 %) smeroval do vzdelávacej infraštruktúry, teda rekonštrukcie a znižovania energetickej náročnosti (zatepl'ovanie) existujúcich zariadení predovšetkým v Žilinskom, Prešovskom, Košickom a Banskobystrickom kraji. Celkovo dosiahli výdavky na vzdelávaciu infraštruktúru 663 mil. EUR. Druhý najvyšší podiel zdrojov (21,6 %) bol čerpaný v prioritnej téme zdravotná infraštruktúra a to predovšetkým na Východnom Slovensku a Banskobystrickom kraji. Výdavky na zdravotnú infraštruktúru dosiahli vo všetkých krajoch SR ku koncu roka 2014 hodnotu 227,5 mil. EUR.

Graf 11 Investície do sociálnej infraštruktúry

Graf 12 Kultúra

Prameň: ITMS, ŠÚSR, vlastné výpočty.

T a b u ľ k a 9

Projekty s najvyšším čerpaním v oblasti kultúry ku koncu roka 2014

ITMS kód	Názov projektu	Čerpané
22170120014	Kulturpark	19 086 099
22170120008	Kunsthalle	6 182 585
22170120002	Mestský park	4 918 100
22170120010	Dóm sv. Alžbety	2 412 893
22130120007	Múzeum Beckov	2 074 437
22130120022	Jezuitský kostol v Skalici	2 037 810
22170120006	Park Moyzesova/Komenského	1 949 350
22130120029	Dubnica nad Váhom - Kaštieľ	1 812 233
22130120025	Kaštieľ v Galante	1 663 232
22130120006	Jeľšava - Osvetové centrum Vyšehradskej kultúry	1 386 372

Prameň: ITMS.

T a b u ľ k a 10

Projekty s najvyšším čerpaním v oblasti sociálnej infraštruktúry ku koncu roka 2014

ITMS kód	Názov projektu	Čerpané
28110220010	FNSP J.A.Reimana Prešov - Internistický monoblok	22 350 085
28110220012	Komplexná R - FNSP F.D.Roosevelta -Banská Bystrica	21 306 883
28110220006	Novostavba liečebného pavilónu Fakultná nemocnica Nitra	19 124 426
28110220007	Urgentný príjem FNLP Košice	14 289 360
28110220004	Dostavba chirurgického pavilónu Nemocnica Martin	12 695 943
28110220003	Nemocnica Poprad	11 847 368
28110220005	Riešenie ZS v NsP Žilina	11 238 163
28110220014	Nemocnica s poliklinikou Skalica, a.s.	7 199 532
28110220002	Modernizácia FNSP Nové Zámky	7 109 697
22140120606	Implementácia iniciatívy JESSICA - ROP	6 800 000

Prameň: ITMS.

V oblasti podpory zameranej na energetiku sa 44 % zdrojov použilo na projekty energetickej efektívnosti, kogenerácie a hospodárenia s energiou. Najvyšší podiel čerpaných zdrojov v oblasti energetickej efektívnosti bol v Prešovskom kraji (12,7 %) a Nitrianskom kraji (7,7 %). Z regionálneho hľadiska bolo najviac zdrojov v oblasti energetiky čerpaných v Banskobystrickom kraji (22,8 %) a to predovšetkým v oblasti biomasy (10 %). V Nitrianskom kraji bol približne rovnaký podiel zdrojov (7 %) čerpaný v oblasti slnečnej energie a energetickej efektívnosti. Celkovo dosiahli výdavky v oblasti energetiky 99,9 mil. EUR z čoho 44 mil. EUR smerovalo do projektov energetickej efektívnosti, 22,1 mil. EUR do podpory slnečnej energie, 20,2 mil. EUR do podpory výroby energie z biomasy a 13,6 mil. EUR do hydroelektrickej, geotermálnej a inej energie. V súvislosti s budovaním obnoviteľných zdrojov energie je dôležité rešpektovať aj environmentálne aspekty najmä pri budovaní malých vodných elektrární. Budovanie týchto zdrojov energie na jednej prispieva k naplneniu cieľov EÚ smerujúcich k zvyšovaniu podielu vyrobenej energie z obnoviteľných zdrojov, na druhej strane ich rozsiahla výstavba na riekach negatívne vplyva na ekosystém. Pri budovaní obnoviteľných zdrojov je nevyhnutné podporovať také zdroje energie na ktoré má SR vzhľadom na svoje geografické podmienky vhodné podmienky. Ide predovšetkým o využívanie biomasy ale hlavne zvyšovanie energetickej efektívnosti verejných ako aj súkromných budov. Využívanie solárnej energie je vzhľadom na podmienky v SR vhodné podporovať vo forme dotácií najmä pre individuálnych odberateľov inštaláciou fotovoltických panelov, tepelných čerpadiel, veterných turbín a slnečných kolektorov. Taktiež podpora zavádzania týchto technológií v podnikateľskom sektore a mestách a obciach môže prispieť k naplneniu cieľov EÚ v tejto oblasti. Práve v tejto oblasti boli výdavky fondov EÚ najvyššie. Tabuľka 11 ilustruje zoznam desiatich projektov s najvyšším objemom príspevku EÚ ku koncu roku 2014.

T a b u ľ k a 11

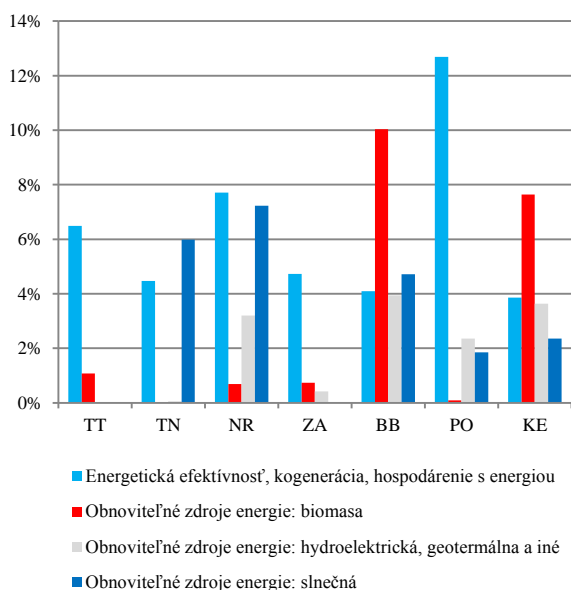
Projekty s najvyšším čerpaním v oblasti energetiky ku koncu roka 2014

ITMS kód	Názov projektu	Čerpané
25120120038	FV systém 3366 kW Brezová pod Bradlom	5 099 692
25120120024	Výroba elektr.energie v kondenz. režime z biomasy BUČINA Zvolen	5 095 862
25120120034	Fotovoltická elektrárň Kolárovo I. a II.	5 093 199
25120120018	Zvyšovanie energetickej efektívnosti CHEMOSVIT	4 773 354
25120120010	Centrálny tepelný zdroj na biomasu - Detva	2 938 760
25120120084	Malá vodná elektrárň Tekov	2 735 181
25120220001	Podpora osvetly a poradenstva pri využívaní OZE	2 533 924
25120120026	Bioplynová stanica na farme dojníc Detva	2 380 001
25120120037	Uzov. Panica slnečná fotovoltická elektrárň	2 359 246
25120120087	Inštalácia plynovej kogeneračnej jednotky TEPLÁREŇ - Považská Bystrica	2 353 806

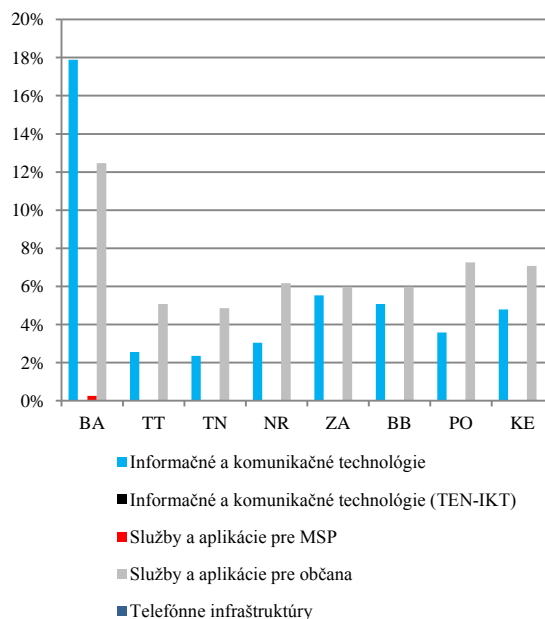
Prameň: ITMS.

V oblasti informačnej spoločnosti realizovanej predovšetkým prostredníctvom Operačného programu Informatizácia spoločnosti. Výdavky v tejto oblasti sa koncentrovali predovšetkým do IKT súvisiacich s prístupom, bezpečnosťou, interoperabilitou, predchádzaniu rizikám, výskumu, inováciami a e-obsahu, v hodnote 262,6 mil. EUR a podieľali sa 44,8 % na všetkých výdavkoch.

G r a f 13 Energetika

G r a f 14 Informačná spoločnosť

Prameň: ITMS, vlastné výpočty.

Výdavky na služby a aplikácie pre občana tvorili 54,9 % všetkých výdavkov a dosiahli celkový výšku 321,3 mil. EUR. Z regionálneho hľadiska bolo 30,6 % výdavkov čerpaných v Bratislavskom kraji, čo je spôsobené najmä charakterom jednotlivých projektov, ktorých hlavnými prijímateľmi boli orgány verejnej správy sídliace v tomto kraji. Podiel výdavkov v ostatných krajoch sa pohyboval v intervale do 7 do 12 % (Graf 14). Výdavky na informačnú spoločnosť dosahovali vzhľadom na ich funkcionálnu pomerne vysoké náklady (Tabuľka 12) avšak mnohé z týchto služieb neboli ešte ani v roku 2015 úspešne spustené. Zaznieva aj kritika smerujúca k adekvátnosti nákladov na tieto projekty vzhľadom na ich funkcionálnu kontrolu EK odhalili práve v týchto projektoch často pochybenia, ktoré boli následne riešené korekciami zo strany EK.

T a b u ľ k a 12

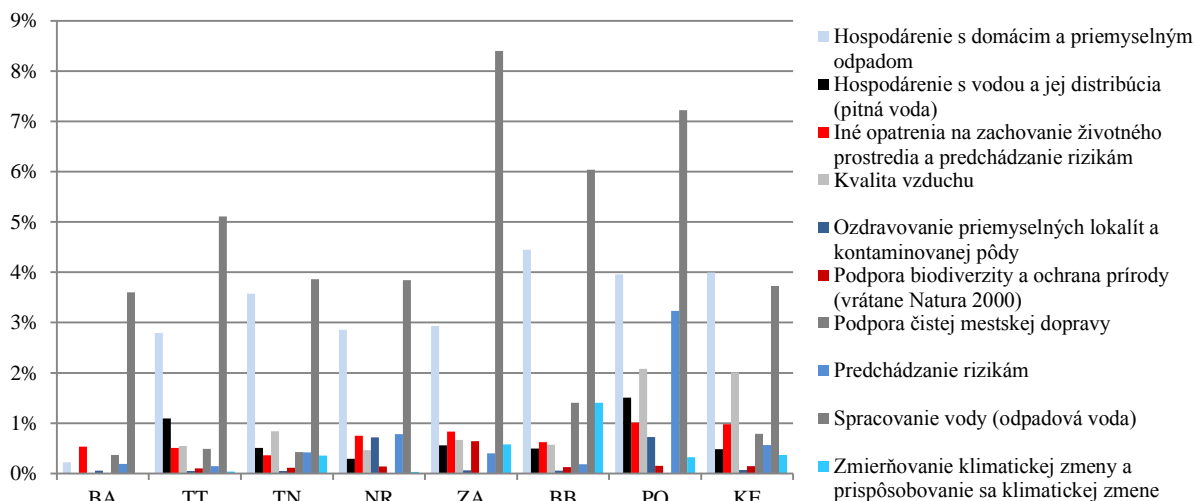
Projekty s najvyšším čerpaním v oblasti informačnej spoločnosti ku koncu roka 2014

ITMS kód	Názov projektu	Čerpané
21110120042	ES MV na úseku verejného poriadku, bezpeč. osôb a majetku	30 807 267
21110120027	Elektronické služby Finančnej správy – Oblasť daňová	28 889 523
21110120009	Elektronické služby zdravotníctva	28 453 196
21110120013	Elektronická identifikačná karta	24 510 986
21120120008	Centrálny dátový archív	21 405 989
21110120003	Elektronické služby katastra nehnuteľností	20 990 159
21110120006	Elektronické služby MPSVaR SR	20 009 607
21110120011	Elektronické služby pre osvedčenie o evidencii vozidla	18 475 614
21110120015	Elektronické služby národnej evidencie vozidiel	16 848 196
21110120012	Elektronické služby Štatistického úradu	16 062 883

Prameň: ITMS.

Projekty v oblasti ochrany životného prostredia a predchádzaniu rizikám dosiahli v rámci SR celkové čerpanie vo výške 1,02 mld. EUR. Najväčší podiel zdrojov v tejto oblasti bol čerpaný v témach zameraných na spracovanie odpadových vôd (41,8 %) a hospodárenia s domácim a priemyselným odpadom (24,8 %). Naopak najnižší objem zdrojov (14,6 mil. EUR) bol čerpaný na podporu biodiverzity a ochranu prírody a ozdravovanie priemyselných lokalít a kontaminovanej pôdy (13,3 mil. EUR).

G r a f 15

Ochrana životného prostredia a predchádzanie rizikám

Prameň: ITMS, vlastné výpočty.

Z regionálneho pohľadu bol najväčší objem zdrojov čerpaný v Prešovskom kraji (207,8 mil. EUR), Banskobystrickom kraji (157,9 mil. EUR), Žilinskom kraji (155 mil. EUR). Intervencie v oblasti životného prostredia tvoria v rámci končiaceho programového obdobia jedny z najvyšších výdavkov. Pozitívne hodnotiť možno predovšetkým investície do budovania kanalizačných sietí a čistiarní odpadových vôd, projektov zameraných na odpadový manažment, sanáciu území s kontaminovanou pôdou. V menšej miere sa venovala pozornosť čistej mestskej doprave, ktorá je vo vyspelých krajinách hlavným trendom pri budovaní udržateľného životného prostredia v mestách.

T a b u ľ k a 13

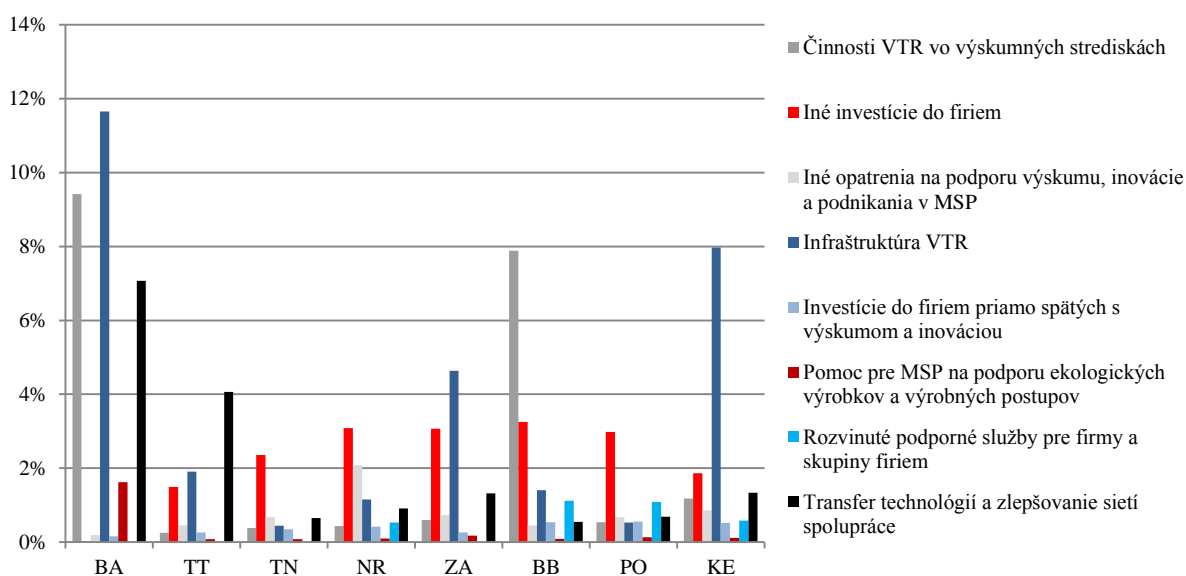
Projekty s najvyšším čerpaním v oblasti životného prostredia ku koncu roka 2014

ITMS kód	Názov projektu	Čerpané
24110110056	Intenzifikácia ČOV Liptovský Mikuláš	15 969 635
24110110083	Dobudovanie kanalizácie a ČOV St. Ľubovňa	12 920 797
24140110061	Stredisko na zhodnocovanie plastových odpadov MILENIUM TRADING	11 794 997
24110110110	Intenzifikácia ČOV Bardejov	11 528 738
24110110041	Záhorie, Malacky - odkanalizovanie	9 996 537
24140110162	Uzatvorenie a rekultivácia skládky odpad Myslava	9 974 648
24110110046	Kanalizácia a ČOV Východná	9 840 611
24140110114	Recyklačné centrum - plasty J&M consulting s.r.o.	9 344 178
24130120065	Ekologizácia parného kotla TEKO - Košice	8 882 500
24110110042	Kanalizácia a ČOV Važec	8 796 639

Prameň: ITMS.

Graf 16 zachytáva čerpanie EÚ fondov na výskum, technologický rozvoj, inovácie a podnikanie. Celkový objem čerpania dosiahol ku koncu roka 2014 hodnotu 791,5 mil. EUR. Z regionálneho hľadiska bolo najviac prostriedkov čerpaných v Bratislavskom kraji (238,6 mil. EUR) a to predovšetkým v prioritných témach Infraštruktúra VTR (92,2 mil. EUR), Činnosti VTR vo výskumných strediskách (74,6 mil. EUR) a Transfer technológií a zlepšovanie sietí spolupráce medzi malými podnikmi (56 mil. EUR). Bratislavský kraj sa podieľal na celkových výdavkoch v oblasti VTR, inovácií a podnikania približne 30 %. Banskobystrický a Košický kraj, sa podieľali na čerpaní približne 15 %. Najnižší podiel na čerpaní bol zaznamenaný v Trenčianskom (5 %) a Prešovskom kraji (7,1 %).

G r a f 16
Výskum a technický rozvoj, inovácie a podnikanie

Prameň: ITMS, vlastné výpočty.

Z hľadiska jednotlivých prioritných tém bolo najviac zdrojov čerpaných na infraštruktúru VTR (235 mil. EUR), činnosti VTR vo výskumných strediskách (163,8 mil. EUR), iné investície do firiem (143,5 mil. EUR) a transfer technológií a zlepšovanie sietí spolupráce medzi malými a strednými podnikmi (131,3 mil. EUR). V relatívnom vyjadrení dosiahli výdavky na infraštruktúru VTR skoro tretinu všetkých výdavkov v tejto oblasti, čo svedčí o existencii veľkého infraštruktúrneho dlhu v oblasti vedecko-výskumných vývojových kapacít a jeho postupného odstraňovania.

Na činnosti VTR vo výskumných centrách, teda konkrétne projekty v oblasti vedy a výskumu, bolo ku koncu roka 2014 vyčerpaných približne 20 % z celkového objemu čerpaných zdrojov. Iné investície do firiem predstavovali približne 18 %, nasledované transferom technológií a zlepšovaní sietí spolupráce s približne 17 % podielom na celkových čerpaných zdrojov v tejto oblasti.

Najnižší podiel výdavkov bol čerpaný v oblasti pomoci pre MSP na podporu ekologických výrobkov (2,4 %). Druhý najnižší podiel zdrojov bol čerpaný v téme investícií do firiem priamo spätých s výskumom a inováciami, v ktorej dosiahol len trojpercentný podiel. Do veľkej miery to indikuje obmedzené množstvo podnikov, ktoré sú schopné sa reálne zapojiť do takýchto typov projektov, prípadne nevôľu týchto podnikov uchádzať sa o zdroje politiky súdržnosti vzhľadom na pomerne vysokú administratívnu náročnosť spojenú s predložením, získaním, implementovaním a monitorovaním projektu.

T a b u ľ k a 14

Projekty s najvyšším čerpaním v oblasti výskumu, technického rozvoja, inovácií a podnikania ku koncu roka 2014

ITMS kód	Názov projektu	Čerpané
25110220003	Hnedý priemyselný park Tornaľa	8 888 581
26220220001	Národný informačný systém pre VaV - K	8 076 626
25110220004	Mestský priemyselný a technologický park Trnava	7 758 435
26240220001	Národný informačný systém pre VaV - RKAZ	7 292 589
26230120002	Slov.infraštruktúra pre vysokovýkonné počítanie BA	7 066 788
26210120002	Slov.infraštruktúra pre vysokovýkonné počítanie	6 518 539
25110220005	Mestský hnedý priemyselný park Bardejov	5 466 058
25110120443	Linka na výrobu zariadení pre výrobu el.energie STM POWER Trnava	5 098 989
26240220025	JEREMIE - RKZ	5 000 000
25110120412	Zvýšenie konkurencieschop. prostred. inovácií - MATADOR Industries	4 963 999

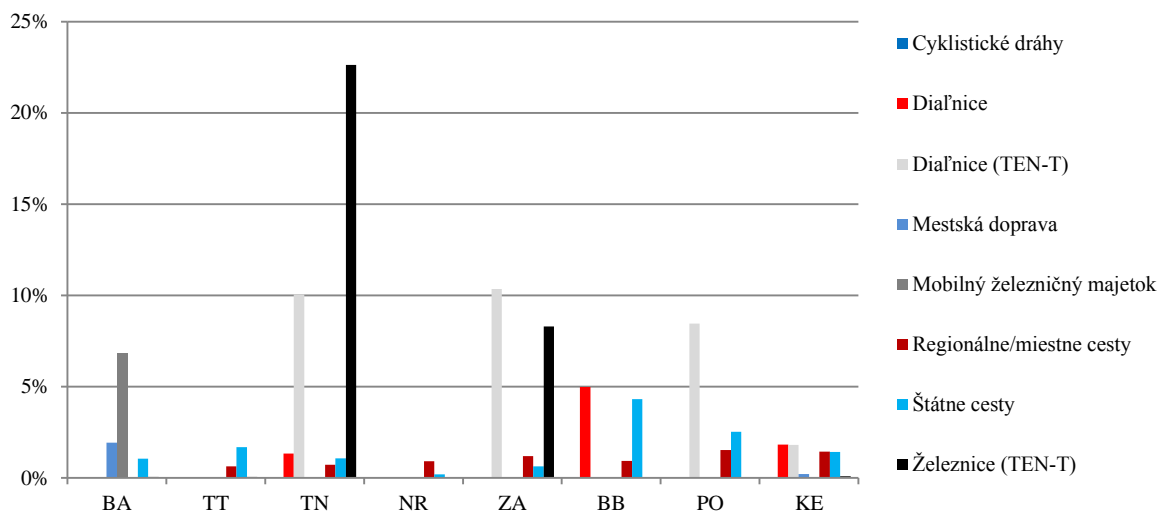
Prameň: ITMS.

Doprava predstavuje oblasť do ktorej v rámci aktuálneho programového obdobia smerovalo najviac finančných prostriedkov. Investície smerovali predovšetkým do budovania diaľnic, rýchlostných ciest, modernizáciu železničných koridorov, regionálnych a miestnych ciest, mobilného železničného majetku, mestskej dopravy a cyklistických dráh (Graf 17). Ku koncu roka 2014 bolo čerpaných 2,2 mld EUR z čoho najväčší podiel smeroval do diaľnic (864 mil. EUR), modernizácie železničných koridorov (693 mil. EUR), štátnych ciest a regionálnych ciest (452 mil. EUR), mobilného železničného majetku (152 mil. EUR) a mestskej dopravy (47,9 mil. EUR). Z regionálneho hľadiska bol najväčší objem zdrojov čerpaný v Trenčianskom kraji (797 mil. EUR), pričom najväčší podiel tvorili výdavky na železnice (503 mil. EUR) a diaľnice (223,6 mil. EUR). Druhý najvyšší objem bol čerpaný v Žilinskom kraji, v ktorom bolo na diaľnice bolo čerpaných 230,3 mil. EUR a železnice 184,8 mil. EUR.

Najnižší podiel výdavkov môžeme identifikovať v Nitrianskom kraji (1,15 %) a Trnavskom kraji (2,43 %). Výdavky v týchto krajoch sa sústredili predovšetkým na rekonštrukciu štátnych, regionálnych a miestnych ciest v pomerne malých objemoch. V Nitrianskom kraji smerovalo na tieto účely približne 25 mil. EUR a v Trnavskom kraji 51,8 mil. EUR. Pomerne vysoké čerpanie, vzhľadom na obmedzenú oprávnenosť Bratislavského kraja čerpať zdroje politiky súdržnosti, bol spôsobený predovšetkým čerpaním zdrojov na nákup mobilného železničného majetku (nových vlakových súprav regionálnych a prímestských vlakov)

a mestskej dopravy (nákupy nových dopravných prostriedkov mestskej hromadnej dopravy a rekonštrukcie električkovej trate.) V oblasti cestnej infraštruktúry čerpal Bratislavský kraj najmenej zdrojov zo všetkých regiónov (23,8 mil. EUR) a to iba v prioritnej téme štátne cesty.

G r a f 17

Doprava

Prameň: ITMS, vlastné výpočty.

Výdavky v oblasti dopravy pomohli do veľkej miery zmierniť existujúce infraštruktúrne dlhy dobudovaním a rekonštrukciou dopravnej infraštruktúry a zlepšili dostupnosť jednotlivých regiónov. Sekundárnym efektom týchto výdavkov bolo vytvorenie, resp. udržanie pracovných miest v sektore stavebníctva najmä v čase poklesu domácej stavebnej produkcie v dôsledku dopadov finančnej a hospodárskej krízy. Vzhľadom na obmedzené zdroje a dlhodobé rozvojové plány v oblasti dopravnej infraštruktúry boli výdavky v prevažnej miere koncentrované v západnej časti Slovenska a práve menej rozvinuté regióny stredného a východného Slovenska nečerpali v tejto oblasti väčšie množstvo finančných zdrojov.

T a b u ľ k a 15

Projekty s najvyšším čerpaním v oblasti dopravy ku koncu roka 2014

ITMS kód	Názov projektu	Čerpané
23120110001	D1 Sverepec - Vrtižer	223 623 450
23110110005	ŽSR, Modernizácia trate Nové Mesto n/V - Zlatovce	185 396 892
23110110006	ŽSR, Modernizácia žel.trate TT-Ilava-Beluša	154 662 132
23150120001	R1 Žarnovica – Šášovské Podhradie	110 870 561
23160120001	Projekt obnovy parku ŽKV ZSSK, a.s.	88 510 567
23110110001	Modernizácia trate Žilina – Krásno	81 583 496
23110110002	ŽSR, Žilina Teplička zriaďovacia stanica	79 124 161
23120110003	D3 Hričovské Podhradie - Žilina, Strážov	67 410 386
23120110004	D1 Jánovce - Jablonov	65 071 390
23120110006	D1 Dubná Skala - Turany	63 020 456

Prameň: ITMS.

5. ŠTRUKTURÁLNE ASPEKTY INTERVENCIÍ EÚ FONDOV NA SLOVENSKU

Pri skúmaní vplyvu EÚ fondov sme sa zamerali na ich analýzu z hľadiska štruktúry ekonomiky SR. Prvotný pohľad na rozdelenie intervencií EÚ fondov podľa odvetví (úroveň sekcií A až U) v tabuľke 16 ukazuje niekoľko skutočností. Najväčším prijímateľom prostriedkov z EÚ fondov je sektor verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie s viac ako 37 % podielom na prostriedkoch EÚ. Druhým najväčším odvetvím je sektor stavebníctva kam plynulo viac ako 20 % intervencií EÚ fondov. Vysoký podiel odvetvia verejnej správy je daný tým, že časť prostriedkov je čerpaná v rámci národných projektov, ktorých prijímateľom je subjekt verejnej správy, pričom prostriedky sa následne distribuujú v rámci konkrétnych projektov ďalej do ekonomiky a ich beneficiantom môžu byť ostatné odvetvia (najmä sektor vzdelávania). Táto skutočnosť môže čiastočne limitovať našu analýzu.

T a b u ľ k a 16

Rozdelenie intervencií EÚ fondov podľa odvetví (sekcie A až U)

Odvetvie	Mil. EUR		%	
	Zazmluvnené	Čerpané	Zazmluvnené	Čerpané
A - poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	23,5	11,3	0,2	0,2
B - ťažba a dobývanie	1,9	1,8	0,02	0,03
C - priemyselná výroba	411,8	253,8	3,6	4,1
D - dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	98,3	68,4	0,9	1,1
E - dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	604,4	268,7	5,3	4,4
F - stavebníctvo	2 430,5	1 292	21,3	21,1
G - veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	24,2	11,9	0,2	0,2
H - doprava a skladovanie	483,2	251	4,2	4,1
I - ubytovacie a stravovacie služby	1193	78	1,0	1,3
J - informácie a komunikácia	97	33,8	0,9	0,6
K - finančné a poisťovacie činnosti	96	95,5	0,8	1,6
L - činnosti v oblasti nehnuteľností	10,7	10,5	0,1	0,2
M - odborné, vedecké a technické činnosti	719	242,9	6,3	4,0
N - administratívne a podporné služby	362,1	282,2	3,2	4,6
O - verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	3 944,7	2 273,6	34,6	37,1
P - vzdelávanie	1 004,3	419,4	8,8	6,8
Q - zdravotníctvo a sociálna pomoc	312,3	251,4	2,7	4,1
R - umenie, zábava a rekreácia	225,3	86,5	2,0	1,4
S - ostatné činnosti	105,4	62,1	0,9	1,0
U - činnosti extrateritoriálnych organizácií a združení	0,8	0,7	0,01	0,01
neznáma sekcia	311,4	128,8	2,7	2,1
Spolu	11 386	6 124	100	100

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS.

Intervencie EÚ fondov do ekonomiky nie sú z hľadiska jej štruktúry distribuované proporcionálne. V tabuľke 17 vidíme v prípade niektorých odvetví značné rozdiely v ich podieloch na čerpaní EÚ fondov v porovnaní s ich podielom na ekonomike (ako kritérium sme zvolili podiel odvetvia na hrubej pridanej hodnote v roku 2013 v b.c.). Podproporcionálny podiel na čerpaní EÚ fondov vykazujú odvetvia priemyselnej výroby, veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov. Na druhej strane nadproporcionálny podiel má odvetvie stavebníctva a verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie.

T a b u ľ k a 17

Podiel odvetvia v ekonomike vs. EU fondy

Odvetvie	podiel odvetvia na ekonomike*	podiel odvetvia na čerpaní EU fondov	rozdiel
A - poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	4,0	0,18	-3,9
B - ťažba a dobývanie	0,5	0,03	-0,5
C - priemyselná výroba	20,2	4,14	-16,1
D - dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	3,1	1,12	-2,0
E - dodávka vody; čistenie a odvod odp. vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	0,9	4,39	3,5
F - stavebníctvo	8,5	21,10	12,6
G - veľkoobchod a maloobchod; oprava mot. vozidiel a motocyklov	14,6	0,19	-14,4
H - doprava a skladovanie	5,9	4,10	-1,8
I - ubytovacie a stravovacie služby	1,5	1,27	-0,3
J - informácie a komunikácia	4,6	0,55	-4,1
K - finančné a poisťovacie činnosti	3,6	1,56	-2,1
L - činnosti v oblasti nehnuteľností	7,1	0,17	-7,0
M - odborné, vedecké a technické činnosti	5,1	3,97	-1,1
N - administratívne a podporné služby	2,6	4,61	2,1
O - verejná správa a obrana; pov. soc. zabez.	7,0	37,12	30,1
P - vzdelávanie	3,7	6,85	3,1
Q - zdravotníctvo a sociálna pomoc	3,5	4,10	0,6
R - umenie, zábava a rekreácia	2,4	1,41	-1,0
S - ostatné činnosti	1,0	1,01	0,0

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS a EUROSTAT (2015); *podiel hrubej pridanej hodnoty (b.c.) v roku 2013 v SR.

Detailnejšie použitie prostriedkov v rámci odvetvia verejnej správy možno klasifikovať podľa tematických oblastí a cieľov intervencií na ktoré sú určené. V tabuľke 18 preto uvádzame distribúciu prostriedkov určených pre odvetvie verejnej správy. Približne 80 % prostriedkov určených pre verejnú správu sa týka 9 tematických cieľov. Najvyššie zastúpenie má vzdelávacia infraštruktúra (18 %-ný podiel), dá sa teda konštatovať, že beneficiantom intervencií je odvetvie vzdelávania. Je to dané napr. tým, že v mnohých prípadoch je prijímateľom projektu samospráva (ako zriaďovateľ) ale beneficiantom je napríklad základná škola.

T a b u ľ k a 18

Intervencie EÚ fondov do odvetvia verejná správa a obrana, povinné sociálne zabezpečenie podľa tematického cieľa a oblasti

Tematický cieľ	Oblasť	Podiel tematického cieľa v odvetví verejná správa (%)
Vzdelávacia infraštruktúra	Investície do sociálnej infraštruktúry	18
Integrované projekty na obnovu miest a vidieka	Obnova miest a vidieka	11
Služby a aplikácie pre občana (elektronické zdravotníctvo, elektronická štátna správa, elektronické učenie, elektronické začlenenie atď.)	Informačná spoločnosť	9
Vykonávanie aktívnych a preventívnych opatrení na trhu práce	Zlepšovanie prístupu k zamestnaniu a trvalá udržateľnosť	9
Regionálne/miestne cesty	Doprava	7
Príprava, vykonávanie, monitorovanie a kontrola	Technická pomoc	6
Spracovanie vody (odpadová voda)	Ochrana životného prostredia a predchádzanie rizikám	6
Hospodárenie s domácim a priemyselným odpadom	Ochrana životného prostredia a predchádzanie rizikám	6
Informačné a komunikačné technológie (prístup, bez	Informačná spoločnosť	5
Rozvoj kultúrnej infraštruktúry	Kultúra	2

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS.

6. INTERVENČIE EÚ FONDŮ DO SÚKROMNÉHO SEKTORA

Prijímateľom prostriedkov EÚ fondov sú subjekty verejného aj súkromného sektora. Do súkromného sektora, kde je priamo prijímateľom a beneficiantom súkromný podnik smeruje približne 44 % všetkých intervencií EÚ fondov. Takmer dve tretiny všetkých intervencií súkromným podnikom boli smerovali do odvetví: dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (2,9 % všetkých čerpaných prostriedkov), dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov (11,2 % všetkých čerpaných prostriedkov) ale predovšetkým stavebníctvo (48,5 %). Ako sme už uviedli skôr, zastúpenie čerpania EÚ fondov v sektore priemyselnej výroby je cca 5-násobne nižšie ako je jeho podiel v národnom hospodárstve.

Z hľadiska poznatkovej a technologickej náročnosti spracovateľského priemyslu najviac prostriedkov plynú do odvetví s nízkymi technológiami (tabuľka 19) (5,2 %-ný podiel na čerpaných prostriedkoch súkromnými podnikmi).

T a b u ľ k a 19

Intervencie do súkromného sektora z hľadiska technologickej a poznatkovej náročnosti

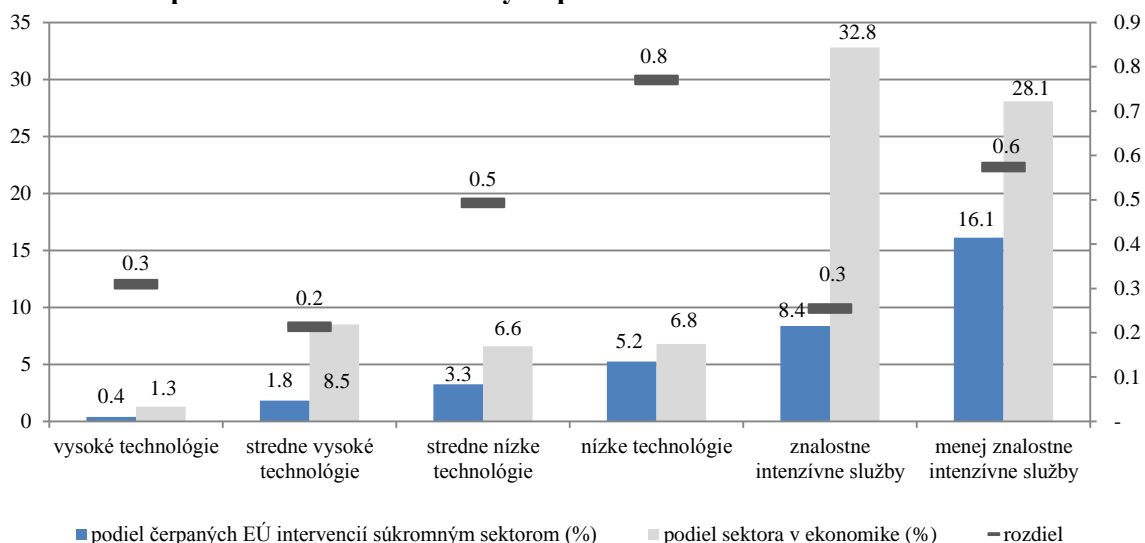
Odvetvie	čerpané	zazmluvnené	čerpané	zazmluvnené
	Mil. EUR		%	
vysoké technológie	9,5	22,5	0,4	0,5
stredne vysoké technológie	42,8	80,5	1,8	1,8
stredne nízke technológie	76,9	137,7	3,3	3,1
nízke technológie	123,7	165,1	5,2	3,7
znalostne intenzívne služby	197,5	356,7	8,4	8,1
menej znalostne intenzívne služby	381,0	705,3	16,1	16
nezaradané, z toho:	1 531,0	2 941,5	64,8	66,7
poľnohospodárstvo, leštníctvo a rybolov	7,0	10,5	0,3	0,2
dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	68,4	98,3	2,9	2,2
dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	264,3	597,3	11,2	13,5
stavebníctvo	1 145,4	2093,5	48,5	47,5
Spolu	2 362,6	4 409,3	100	100

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS.

V grafe 18 uvádzame porovnanie podielu čerpaných EÚ fondov súkromnými podnikmi podľa poznatkovej a technologickej náročnosti a podielom sektora na ekonomike (podiel odvetví na zamestnanosti v roku 2013). Uvádzame aj *koeficient nasýtenia sektora* (podiel na čerpaní/podiel sektora na ekonomike; hodnota 0 – 1). Môžeme konštatovať, že intervencie EÚ fondov na Slovensku smerujú skôr do odvetví s nižšou znalostnou a technologickej náročnosťou, a to ako v prípade spracovateľského sektora tak i sektora služieb. Ak chápeme úlohu intervencií EÚ fondov súkromným podnikom ako hospodársko-politický nástroj štrukturálnych zmien v prospech zvyšovania podielu odvetví s vyššou technologickej a poznatkovou náročnosťou, tak musíme konštatovať že ich efekt je skôr opačný, podľa našich zistení intervencie EÚ fondov môžu byť faktorom, ktorý konzervuje súčasnú štruktúru spracovateľského sektora a sektora služieb.

G r a f 18

Porovnanie čerpania EÚ fondov súkromnými podnikmi

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS.

Ak sa pozrieme na rozdelenie intervencií EÚ fondov z hľadiska tematických oblastí, tak ich zastúpenie zodpovedá našim predchádzajúcim zisteniam, vysoké podiely vykazujú čerpanie pre dopravnú infraštruktúru (železnice a diaľnice) a v menšej miere je to oblasť životného prostredia, cestovného ruchu, vedy, techniky a inovácií.

T a b u ľ k a 20

Intervencie do súkromného sektora z hľadiska tematických cieľov v %

Tematická oblasť	Čerpané
Železnice (TEN-T)	23,7
Diaľnice (TEN-T)	22,4
Spracovanie vody (odpadová voda)	7,6
Diaľnice	6,8
Iné investície do firiem	4,9
Mobilný železničný majetok	4,1
Iná pomoc na zlepšovanie služieb cestovného ruchu	3,9
Zdravotná infraštruktúra	3,2
Hospodárenie s domácim a priemyselným odpadom	2,8
Iná sociálna infraštruktúra	2,2
Rozvoj osobitných služieb v oblasti zamestnanosti,	2,2
Transfer technológií a zlepšovanie sietí spoluprác	1,7
Iné opatrenia na podporu výskumu, inovácie a podnikania	1,1
Hospodárenie s vodou a jej distribúcia (pitná voda)	1,1
Podpora čistej mestskej dopravy	1,0
Obnoviteľné zdroje energie: slnečná	0,9
Kvalita vzduchu	0,8
Činnosti VTR vo výskumných strediskách	0,8
Ostatné	8,8

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS.

7. INTERVENCIE EÚ FONDŮ V SOCIOEKONOMICKOM KONTEXTE

7.1 Regionálny inovačný paradox na Slovensku a úloha intervencií EÚ fondov

V rámci teoretickej a hospodárskopolitickej diskusie sa v EÚ upozorňuje na existenciu tzv. regionálneho inovačného paradoxu. Podstata paradoxu spočíva v tom, že "zaostávajúce regióny s väčšou potrebou podpory EÚ majú menšiu schopnosť absorbovať finančné prostriedky EÚ než rozvinutejšie regióny a ani prioritne nevyčleňujú dostupné prostriedky na inovácie." (EK, 2015). Existenciu paradoxu pôvodne rozpracovali Oughton a kol. (2002); neskôr Muscio a kol. (2015) empiricky dokazujú jeho prítomnosť v regiónoch strednej a východnej Európy, v Česku sa ním zaoberajú Klímová a Žitek (2015). Na skutočnosť, že regionálny inovačný paradox je pretrvávajúcou dominantou črtou v európskom regionálnom inovačnom priestore upozorňuje štúdia Regional Innovation Scoreboard 2014 (EK, 2014).

V tejto časti práce je naším cieľom detailnejšie preskúmať platnosť regionálneho inovačného paradoxu v podmienkach slovenskej ekonomiky s využitím údajov na úrovni regiónov NUTS III. V analýze vychádzame z rozdelenia čerpania EÚ fondov do tematickej oblasti „Výskum a technický rozvoj, inovácie a podnikanie“ na úrovni NUTS III. Ako indikátor celkovej hospodárskej úrovne regiónu sme zvolili HDP na úrovni NUTS III². Pre hodnotenie VaV a inovačnej dimenzie regiónov sme zvolili nasledujúce indikátory (tabuľka 21) ktoré vyjadrujú inovačnú kapacitu regiónov. Ukazovatele „výdavky inovujúcich podnikov na vlastný VaV“, „počet podnikov s vlastným VaV“ a „celkové podnikové výdavky na inovačné aktivity“ sme kvantifikovali na základe mikroúdajov zo štatistického zisťovania *Inovačná aktivita podnikov v Slovenskej republike 2010 – 2012*. Údaje v tejto skupine ukazovateľov máme k dispozícii za rok 2012 (ako najaktuálnejšie možné). Do analýzy sme zahrnuli aj počet výskumníkov a celkové výdavky na VaV na úrovni regiónu NUTS III za rok 2013 (najnovšie dostupný rok). Na základe údajov z tabuľky 21 a grafu 19 môžeme stručne charakterizovať VaV a inovačnú kapacitu slovenských regiónov NUTS III.

T a b u ľ k a 21

VaV a inovačná kapacita regiónov

	Výdavky inovujúcich podnikov na vlastný VaV (2012)		Podniky s vlastným VaV (2012)		Celkové výdavky na inovačné aktivity (tis. EUR, 2012)		Celkové výdavky na VaV (tis. EUR, 2013)		Počet výskumníkov (2013)	
	EUR	%	počet	%	EUR	%	EUR	%	EUR	%
BA	77 891 949	57	203	37	286 164	28	346 919	57	11 836	48
TT	12 170 251	9	46	8	36 934	4	29 188	5	1 471	6
TN	9 874 434	7	65	12	137 904	13	31 338	5	731	3
NR	6 003 643	4	47	9	22 897	2	20 187	3	1 877	8
ZA	4 845 269	4	59	11	357 389	35	61 885	10	2 137	9
BB	10 315 757	8	44	8	67 020	7	33 127	5	1 820	7
PO	6 638 770	5	45	8	48 544	5	19 813	3	1 048	4
KE	7 918 676	6	41	7	66 383	6	68 420	11	3 521	14
Spolu	135 658 749	100	550	100	1 023 237	100	610 877	100	24 441	100
Variačný koeficient	136 %		75 %		92 %		136 %		112 %	

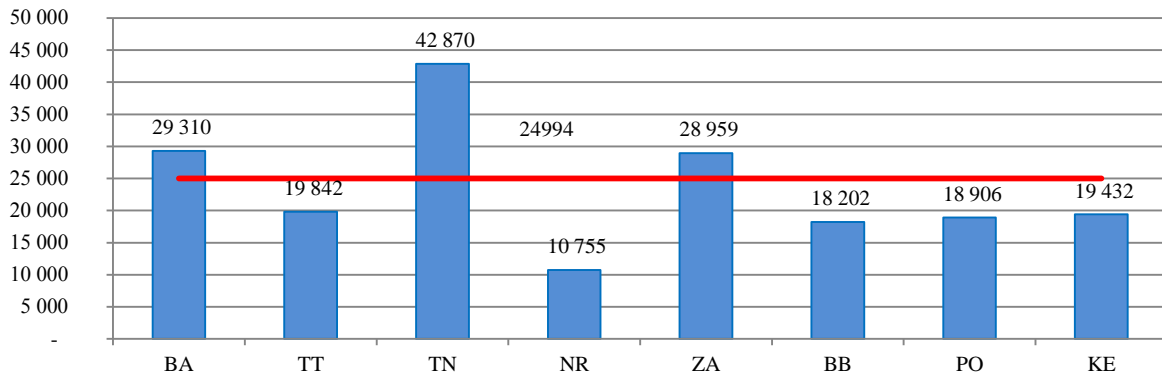
Prameň: Vlastné spracovanie podľa mikroúdajov ŠÚ SR (2015) a Ročenka vedy a techniky (2014).

² Zvolený ukazovateľ „Regionálny HDP“ je priemer regionálneho HDP v regióne NUTS III za roky 2008 až 2014 (v 2014 sme vychádzali z prognózy HERMIN).

Graf 19

Výdavky na VaV na 1 výskumníka v regiónoch NUTS III (v EUR, 2013)

Prameň: Vlastné spracovanie podľa Ročenky vedy a techniky (2014).

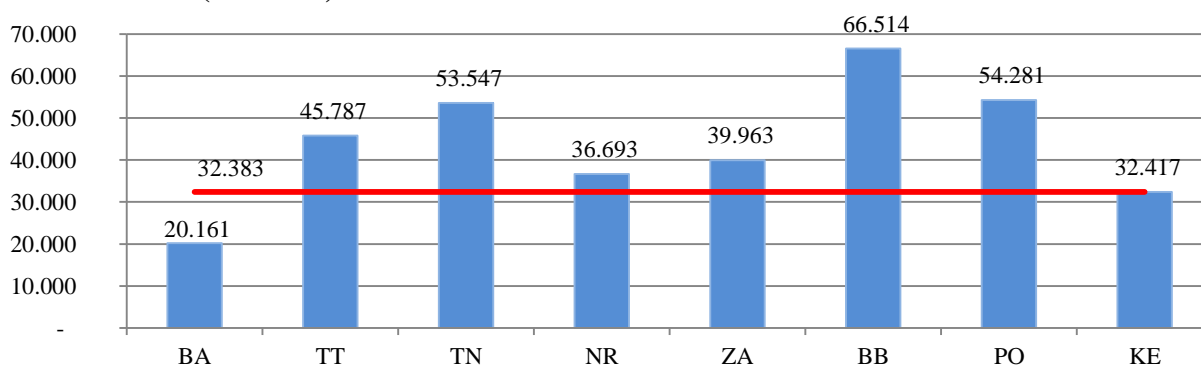
Z hľadiska podnikových výdavkov na vlastný VaV je jednoznačne dominantným regiónom Bratislavský kraj, kde sa koncentruje viac ako polovica národných podnikových výdavkov na vlastný VaV (57 %). Ostatné regióny majú v tomto smere relatívne porovnateľné zastúpenie, keď ich podiel sa pohybuje od 4 do 9 %. V počte podnikov s vlastným VaV je postavenie Bratislavského regiónu menej dominantné, v tomto regióne sa koncentruje 37 % podnikov, nasledujú Trenčiansky a Žilinský kraj. Dominanciu Bratislavského kraja potvrdzuje aj podiel na celkových výdavkoch na VaV (podnikové a verejné); nasledujú Žilinský a Košický kraj (10 resp. 11 %). V Bratislavskom a Košickom kraji sa koncentruje i väčšina výskumníkov. Istým prekvapením je regionálne rozdelenie podnikových výdavkov na inovácie (okrem výdavkov na vlastný výskum a vývoj zahŕňajú aj výdavky na nákup vonkajšieho VaV, zaobstaranie strojov, zariadení, softvéru a budov; zaobstaranie vonkajších znalostí; dizajn, školenia, uvedenie inovácií na trh a iné s inováciami súvisiace aktivity). Najvyššie výdavky na inovácie má Žilinský kraj (35 %) až na druhom mieste je Bratislavský kraj (28 %). Indikátory uvedené v tabuľke 21 ukazujú pomerne veľkú disparitu vo VaV a inovačnej kapacite na úrovni NUTS III. A to najmä v proporciách Bratislavského kraja a na druhej strane zvyšných krajov. Regionálne disparity merané variačným koeficientom dosahujú najvyššie hodnoty pri celkových výdavkoch na VaV a podnikových výdavkoch na vlastný VaV, najnižšie disparity sú pri podnikoch s vlastným VaV. Osobitne uvádzame prepočet celkových výdavkov na VaV na 1 výskumníka v regióne NUTS III (graf 19), v tomto smere je na tom najlepšie Trenčiansky kraj (vysoká hodnotu indikátora je daná nízkym počtom výskumných pracovníkov v tomto kraji).

Na základe uvedených hodnôt indikátorov VaV a inovačnej kapacity regiónov NUTS III a výšky intervencií EÚ fondov do tematickej oblasti „Výskum a technický rozvoj, inovácie a podnikanie“ a ich korelácií (Pearsonov korelačný koeficient – PKK) skúmame existenciu resp. neexistenciu a možné súvislosti regionálneho inovačného paradoxu na Slovensku (korelačná matica – tabuľka 22). K regionálnemu inovačnému paradoxu dochádza pri silnej pozitívnej korelácii ekonomickej sily regiónu (indikovanej regionálnym HDP) a celkových

výdavkov na výskum a technický rozvoj, inovácie a podnikanie (premenná „Spolu VTI). Podľa hodnoty korelačného koeficientu (0,888) môžeme konštatovať, že sa na Slovensku potvrdzuje regionálny inovačný paradox – intervencie EÚ fondov určené na rozvoj VaV a inovácií ako nástroj regionálnej politiky – plynú do ekonomicky silných regiónov. Silná korelácia jednotlivých zložiek regionálnej VaV kapacity (1. celkové výdavky, 2. podnikové výdavky, 3. výskumníci) a regionálneho HDP môže byť vysvetlením tohto javu – intervencie EÚ fondov do VaV sa viažu predovšetkým na existujúce VaV kapacity (najmä Bratislavský kraj). Najvyšší podiel na intervenciách do tematickej oblasti „Výskum a technický rozvoj, inovácie a podnikanie“ majú výdavky na infraštruktúru (235 mil. EUR), aj v tomto prípade sa potvrdzuje silná pozitívna korelácia s regionálnym HDP (koeficient 0,835); stredne silnú koreláciu (0,651) môžeme pozorovať medzi podporou „Činnosti VTR vo výskumných strediskách“ a regionálnym HDP. Na druhej strane, dve zložky intervencií: „Iné investície do firiem“ a „Investície do firiem priamo spätých s výskumom a inováciou“ plnia (teoreticky) funkciu regionálnej politiky (podpora slabších regiónov), pretože vzhľadom na silnú negatívnu (-0,86) resp. stredne silnú negatívnu (-0,68) koreláciu sa nepotvrdil regionálny inovačný paradox. Avšak v prípade výdavkov v kategórii „Investícií do firiem priamo spätých s výskumom a inováciou“ vzhľadom na celkovú výšku len 24,3 mil. nemôžeme hovoriť o nejakej podstatnej úlohe v rámci regionálnej politiky. Kategória výdavkov „Iné investície do firiem“ vzhľadom na celkovú výšku 143 mil. EUR a fakt, že plynú do slabších regiónov ako jediná (relatívne)plní úlohu regionálnej inovačnej politiky. Výdavky sa realizovali predovšetkým prostredníctvom Operačného programu Konkurencieschopnosť a hospodársky rast, opatrenie 1.1 „Inovácie a transfer technológií“, ide o nákup hotovej technológie a modernizácie výroby predovšetkým v spracovateľskom priemysle ide skôr o posilňovanie konkurencieschopnosti než inovatívnosti. V grafe 20 uvádzame prepočet intervencií EÚ fondov do VTI (2014) na 1 pracovníka VaV v regiónoch NUTS III (2013). Z hľadiska existujúcich VaV kapacít získal Bratislavský región podpriemerne nízky podiel EÚ fondov na VTI.

G r a f 20

Intervencie EÚ fondov je oblasti vedy, techniky, inovácií na 1 pracovníka VaV v regiónoch NUTS III (tis. EUR)

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS a Ročenky vedy a techniky (2014).

Tabuľka 22

Korelačná matica – intervencie eurofondov do VTI a VaV a inovačný systém na úrovni NUTS III

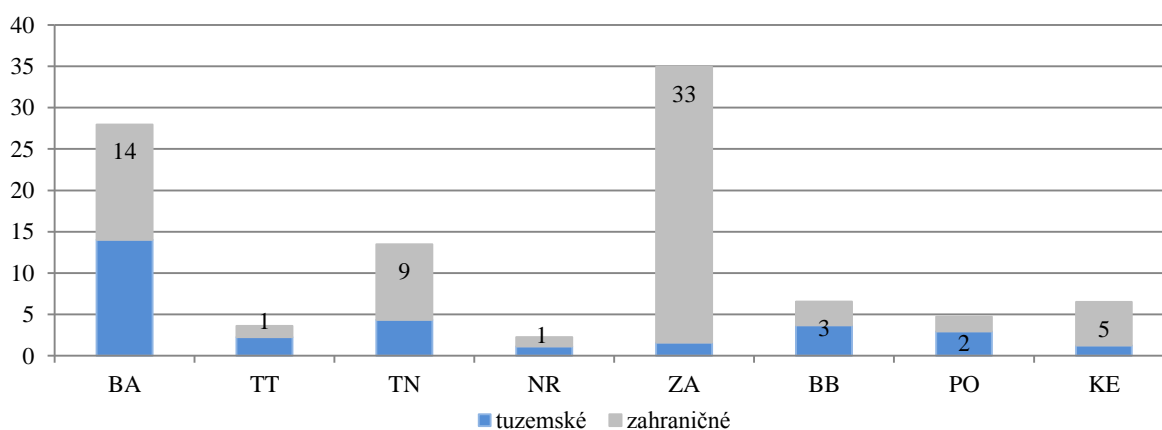
	Činnosti VTR vo výskumných stre- diskách	Iné investície do firiem	Iné opatrenia na podporu výskumu, inovácie a podni- kania v MSP	Infraštruktúra VTR	Investície do firi- em priamo spätých s vý- skumom a inová- ciou	Pomoc pre MSP na podporu ekolo- gických výrobkov a postupov	Rozvinuté pod- porné služby pre firmy a skupiny firiem	Transfer technoló- gií a zlepšovanie sietí spolupráce	Spolu VTI	Regionálny HDP	Kapacita podniko- vého VaV	Počet výskumní- kov	Podniky s vlast- ným VaV	Podnikové výdav- ky na inovácie
Činnosti VTR vo výskumných strediskách	1,000													
Iné investície do firiem	-0,437	1,000												
Iné opatrenia na podporu vý- skumu, inovácie a podnikania v MSP	-0,485	0,482	1,000											
Infraštruktúra VTR	0,532	-0,765	-0,342	1,000										
Investície do firiem priamo spätých s výskumom a inováciou	-0,190	0,642	0,277	-0,470	1,000									
Pomoc pre MSP na podporu ekologických výrobkov a výrobných postupov	0,722	-0,804	-0,399	0,794	-0,615	1,000								
Rozvinuté podporné služby pre firmy a skupiny firiem	0,135	0,547	0,151	-0,350	0,904	-0,342	1,000							
Transfer technológií a zlepšova- nie sietí spolupráce	0,530	-0,924	-0,464	0,717	-0,757	0,863	-0,535	1,000						
Spolu VTI	0,863	-0,708	-0,417	0,871	-0,412	0,900	-0,131	0,763	1,000					
Regionálny HDP	0,651	-0,863	-0,334	0,835	-0,685	0,983	-0,450	0,909	0,888	1,000				
Kapacita podnikového VaV	0,749	-0,848	-0,447	0,762	-0,615	0,989	-0,350	0,891	0,894	0,977	1,000			
Počet výskumníkov	0,728	-0,823	-0,355	0,893	-0,558	0,975	-0,314	0,852	0,952	0,980	0,963	1,000		
Podniky s vlastným VaV	0,691	-0,799	-0,408	0,749	-0,678	0,988	-0,431	0,847	0,850	0,971	0,982	0,945	1,000	
Podnikové výdavky na inovácie	0,291	-0,284	-0,372	0,553	-0,683	0,543	-0,570	0,388	0,460	0,523	0,466	0,507	0,588	1,000

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS.

Intervencie EÚ fondov, ktoré prichádzajú do našej ekonomiky do oblasti VTI v posledných rokoch sú súčasťou rastúcej internacionalizácie VTI. V tejto súvislosti sa rámci našej analýzy a diskusie detailnejšie pozrieme na indikátor „Podnikové výdavky na inovácie“. Vysoká miera internacionalizácie slovenskej ekonomiky sa potvrdzuje aj v prípade výdavkov na inovačné aktivity podnikov na Slovensku. Mikroúdaje zisťovania *Inovačná aktivita podnikov v Slovenskej republike 2010 – 2012* uvádzajú 8 druhov vlastníctva, ktoré sme agregovali do dvoch skupín: 1. tuzemské podniky (súkromné; tuzemské; družstevné; štátne; vlastníctvo územnej samosprávy; vlastníctvo združení, politických strán a cirkví) a 2. zahraničné podniky (medzinárodné s prevažujúcim verejným sektorom; zahraničné; medzinárodné s prevažujúcim súkromným sektorom). V prípade slovenskej ekonomiky 32 % podnikových výdavkov na inovácie vynaložili v roku 2012 tuzemské podniky. Výdavky na inovácie zahraničných podnikov tvorili 68 %. Z regionálneho hľadiska 33 % všetkých zahraničných podnikových výdavkov na inovácie sa vytvorili v Žilinskom kraji (33%). Z celonárodného rozdelenia sa vymyká len Bratislavský kraj, kde je zastúpenie tuzemských a zahraničných podnikových výdavkov na inovácie rovnaké (graf 21).

G r a f 21

Výdavky podnikov na inovačné aktivity – tuzemské a zahraničné podniky podľa regiónu NUTS III (% , 2012)

Prameň: Vlastné spracovanie podľa mikroúdajov ŠÚ SR (2015).

Podľa typu výdavkoch na inovácie tuzemské podniky inovujú predovšetkým prostredníctvom nákupu strojov, zariadení a softvéru. V prípade zahraničných podnikov je nákup strojov, zariadení a softvéru významne doplnený investovaním do vonkajšieho a vlastného VaV.

T a b u ľ k a 23

Výdavky podnikov na inovačné aktivity – tuzemské a zahraničné podniky podľa typu výdavkov (% , 2012)

Druh vlastníctva	Zaobstaranie strojov., zariadení., softvéru	Vonkajší VaV	Vnútorný VaV	Zaobstaranie vonkajších znalostí	Ostatné inovačné aktivity	Spolu
Tuzemské	25,2	1,6	4,2	0,2	0,5	31,7
Zahraničné	36,5	20,0	9,0	1,7	1,0	68,2
Spolu	61,7	21,6	13,2	1,9	1,6	100

Prameň: Vlastné spracovanie podľa mikroúdajov ŠÚ SR (2015).

7.2 Intervencie EÚ fondov ako súčasť regionálnej politiky vo vybraných oblastiach ekonomického rozvoja

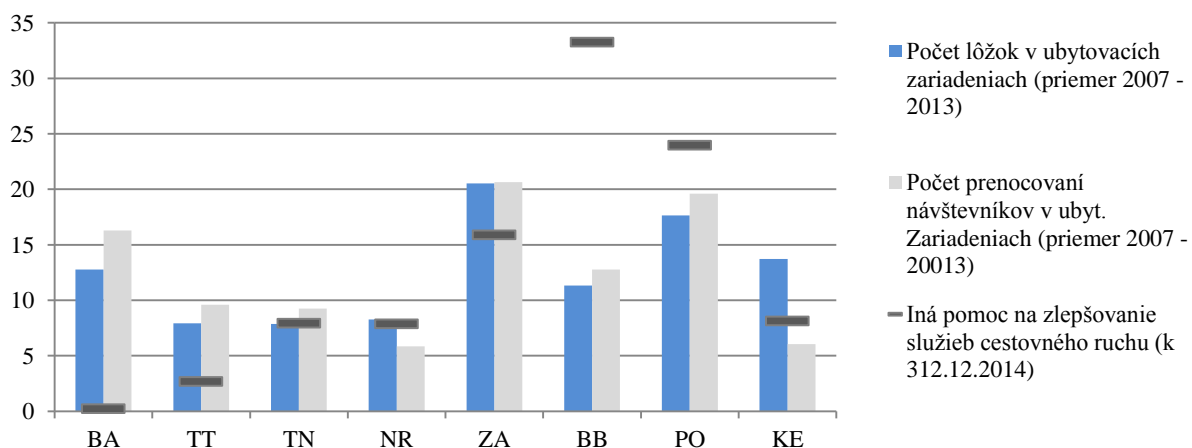
Cestovný ruch

Jednou z aktivít hospodárskej politiky je aj podpora rozvoja cestovného ruchu. V rámci podpory cestovného ruchu má svoju úlohu najmä jeho regionálna dimenzia, ktorú môžeme identifikovať v hlavnom ciele *Stratégie rozvoja cestovného ruchu do roku 2020*. Tá hovorí o "zvyšovaní konkurencieschopnosti cestovného ruchu pri lepšom využívaní jeho potenciálu, so zámerom vyrovnávať regionálne disparity a vytvárať nové pracovné príležitosti." V programovom období 2007 – 2013 sa podporila oblasť cestovného ruchu prostredníctvom EÚ fondov v celkovej výške 115,2 mil. EUR.

V grafe 22 porovnávame relatívne intervencie do EÚ fondov v rámci jednotlivých krajov v porovnaní s ich kapacitou cestovného ruchu (ako meradlo kapacity sme zvolili počet lôžok v ubytovacích zariadeniach, priemer za roky 2007 až 2013). Ako doplnkový indikátor uvádzame počet prenocovaní. Jedine dva kraje, Banskobystrický kraj a Prešovský kraj získali intervenciu relatívne vyššiu (nadproporcionálnu) ako je ich kapacita cestovného ruchu. Na základe korelácie (hodnota Pearsonovho korelačného koeficientu je 0,37) podielov krajov na intervenciách EÚ fondov do cestovného ruchu a ich podielov na kapacite cestovného ruchu môžeme konštatovať, že EÚ fondy ako nástroj regionálnej politiky v cestovnom ruchu neplnia svoju funkciu. Mierne pozitívna korelácia naznačuje, že regióny z nižšou kapacitou cestovného ruchu (a teda v tejto oblasti zaostávajúce regióny) získavajú nižšiu výšku podpory z fondov EÚ. Súvisí to najmä s tým, že intervencie boli vo veľkej miere využívané na rekonštrukciu už existujúcich zariadení cestovného ruchu a vzhľadom na celkovú výšku alokácie do oblastí cestovného ruchu tieto projekty vyčerpali väčší podiel z celkovej výšky alokácie na túto oblasť. Investície do cestovného ruchu skôr modernizovali a rozširovali existujúce kapacity.

G r a f 22

Intervencie EÚ fondov do cestovného ruchu (% z národnej úrovne)

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS.

Energetika a životné prostredie

Agenda trvalo udržateľného rastu, ochrany životného prostredia a boj proti klimatickým zmenám patrí medzi dôležité súčasti politik EÚ. Ciele EÚ v oblasti udržateľného rastu sú značne ambiciózne: zníženie emisií skleníkových plynov o 20 % v porovnaní s hodnotami z roku 1990 do roku 2020 a zvýšenie podielu energie z obnoviteľných zdrojov na konečnej spotrebe energie na úroveň 20 %. Ciele EÚ sa realizujú v národných ekonomikách, pričom jedným z nástrojov sú aj verejné výdavky fondov EÚ. V predchádzajúcej časti sme uviedli výšku intervencií do oblasti energetiky a ochrany životného prostredia. Ako kontextový indikátor znečisťovania životného prostredia a klímy sme zvolili spotrebu čierneho uhlia, hnedého uhlia a koksu na úrovni kraja (v tonách, priemer za 2007 až 2013).

Intervencie EÚ fondov do oblasti obnoviteľných zdrojov energií (prvé štyri riadky tabuľky 24 a ochrany ovzdušia piaty a šiesty riadok tabuľky 24) ako nástroj regionálnej politiky a znižovania regionálnych rozdielov majú ambivalentný efekt (Pearsonov korelačný koeficient 0,07). V prípade výdavkov na energetickú efektívnosť, kogeneráciu, hospodárenie s energiou majú intervencie opačný efekt; smerujú do regiónov ktoré majú nižšiu spotrebu uhlia (stredne vysoký záporný korelačný koeficient 0,48). Mierna pozitívnu koreláciu a teda aj istú možnosť regionálnej politiky v nahradzovaní spotreby uhlia „zelenými“ technológiami môžeme pozorovať v prípade výdavkov na biomasu a výdavkov na kvalitu vzduchu (hodnoty koeficientov vyššie ako 0,3). Dá sa predpokladať, že do regiónov, ktoré majú vysoký podiel na slovenskej spotrebe uhlia smeroval aj vyšší podiel výdavkov EÚ fondov na výrobu energie z biomasy a opatrení na zvyšovanie kvality ovzdušia.

T a b u ľ k a 24

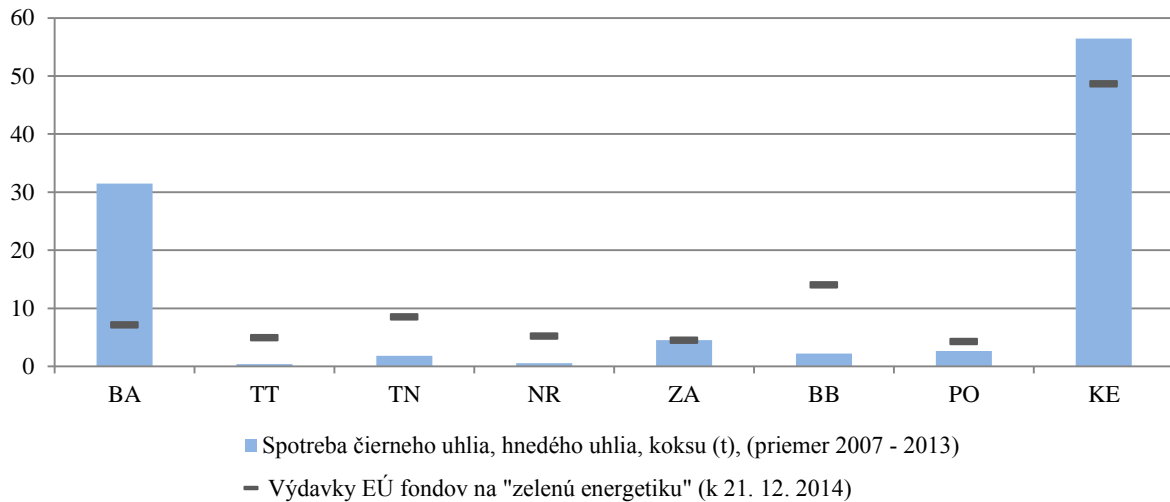
Spotreba čierneho uhlia, hnedého uhlia, koksu vs. výdavky EÚ fondov do „zelenej energetiky“

Riadok	Tematická oblasť	Pearsonov korelačný koeficient
1	Energetická efektívnosť, kogenerácia, hospodárenie s energiou	-0,48
2	Obnoviteľné zdroje energie: biomasu	0,36
3	Obnoviteľné zdroje energie: hydroelektrická, geotermálna a iné	0,21
4	Obnoviteľné zdroje energie: slnečná	-0,28
5	Kvalita vzduchu	0,33
6	Zmierňovanie klimatickej zmeny a prispôbovanie sa klimatickej zmene	-0,16
7	Spolu „zelená energetika“ (riadky 1+2+3+4+5+6)	0,07

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS.

V grafe 23 uvádzame regionálne podiely na slovenskej spotrebe uhlia a výdavkov EÚ fondov do „zelenej energetiky“ v jednotlivých krajoch. Košický kraj, ktorý má najvyšší podiel na spotrebe uhlia, získal aj najvyšší podiel fondov EÚ na „zelenú energetiku“. Spotreba v Košickom kraji je spôsobená najmä prítomnosťou ťažkého priemyslu predovšetkým výrobou v U.S. Steel Košice.

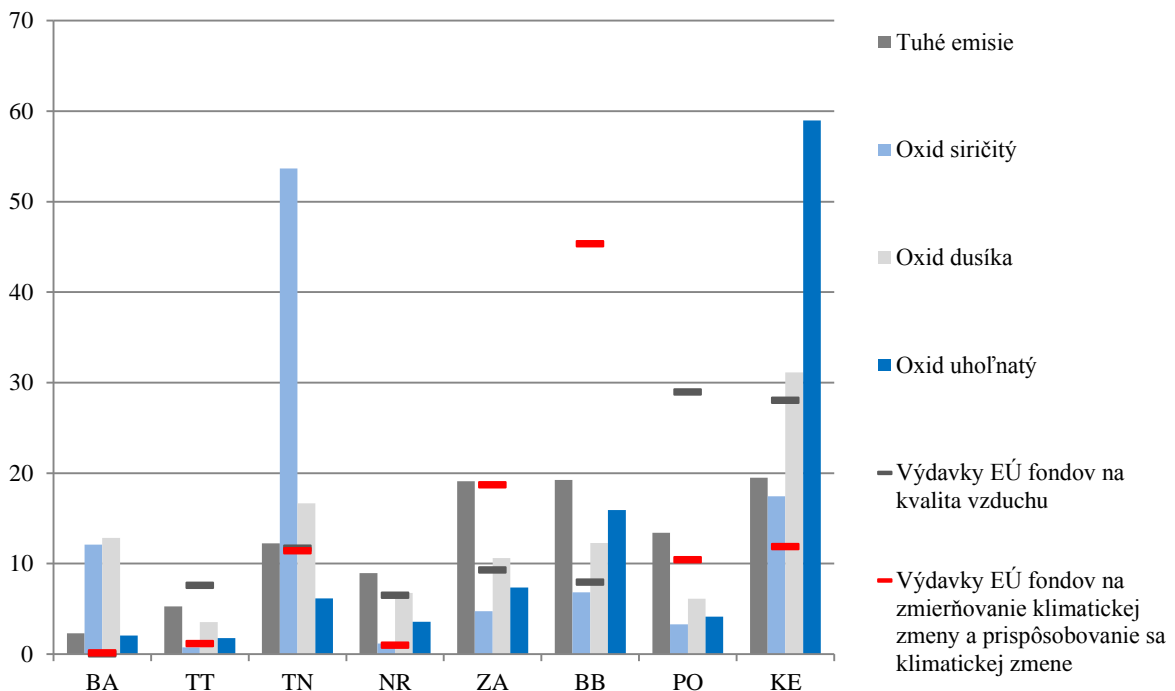
G r a f 23

Spotreba uhlia a investície EÚ fondov do „zelenej energetiky“ (podiel kraja v %)

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS. „Zelená energetika“: súčet výdavkov na obnoviteľné zdroje energií.

Výdavky fondov EÚ na kvalitu vzduchu a výdavky EÚ fondov na zmiernenie klimatickej zmeny a prispôbovanie klimatickej zmene sme porovnali s produkciou znečisťujúcich látok v regionálnom kontexte. V grafe 24, vidíme, že Trenčiansky kraj produkuje viac ako 50 % oxidu siričitého na Slovensku (priemer za 2007 až 2013) a Košický kraj takmer 60 % oxidu uhľnatého; v prípade produkcie ostatných zložiek emisií nie sú veľké regionálne rozdiely.

G r a f 24

Znečistenie vzduchu a intervencie EÚ fondov (podiel kraja v %)

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS.

V prípade výdavkov EÚ na zmierňovanie klimatickej zmeny môžeme hovoriť o regionálnej politike len v oblasti riešenia tuhých emisií. Hodnota Pearsonovho korelačného koeficientu dosahuje vysokú pozitívnu hodnotu 0,736. Môžeme teda konštatovať, že regióny s vyšším podielom znečisťovania vzduchu tuhými emisiami získali vyšší podiel na EÚ fondoch určených na zmierňovanie klimatických zmien a na kvalitu vzduchu (koeficient 0,528). Medzi výdavkami na kvalitu vzduchu a emisiami oxidu dusíka a oxidu uhoľnatého existuje stredne silná korelácia (0,416 resp. 0,587). Dá sa teda hovoriť o do istej miery fungujúcej regionálnej politike ochrana ovzdušia a boja proti klimatickým zmenám.

T a b u ľ k a 25

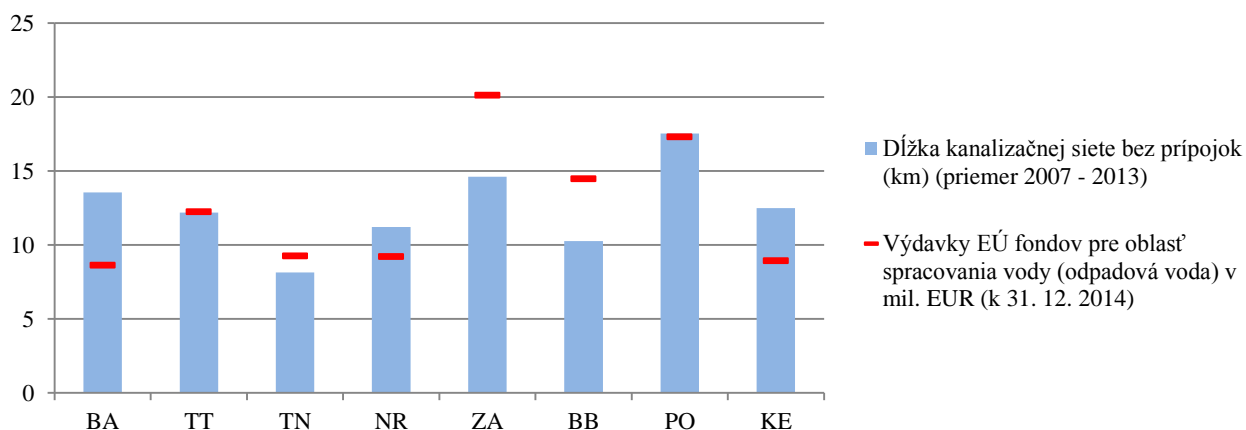
Korelačná matica – znečistenie vzduchu a výdavky

	Tuhé emisie	Oxid siričitý	Oxid dusíka	Oxid uhoľnatý	Kvalita vzduchu
Tuhé emisie	1,000				
Oxid siričitý	0,067	1,000			
Oxid dusíka	0,477	0,478	1,000		
Oxid uhoľnatý	0,584	0,125	0,896	1,000	
Kvalita vzduchu	0,528	0,057	0,416	0,587	1,000
Zmierňovanie klimatickej zmeny a prispôsobovanie sa klimatickej zmene	0,736	0,003	0,158	0,214	0,062

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS.

V rámci výdavkov EÚ do oblasti životného prostredia smerovalo najviac do tematickej oblasti spracovania odpadových vôd, až 430 mil. EUR. V grafe 25 vidíme podiely jednotlivých krajov na dĺžke slovenskej kanalizačnej siete a podiely krajov na výdavkoch EÚ fondov na oblasť spracovania vody. Na základe hodnoty Pearsonovho korelačného koeficientu (0,5769) údajov v grafe 25 môžeme hovoriť o paradoxe regionálnej politiky v oblasti spracovania odpadových vôd, výdavky fondov EÚ smerovali do krajov, ktoré majú vyšší podiel na dĺžke kanalizačnej siete.

G r a f 25

Výdavky na odpadovú vodu a dĺžka kanalizačnej siete

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS.

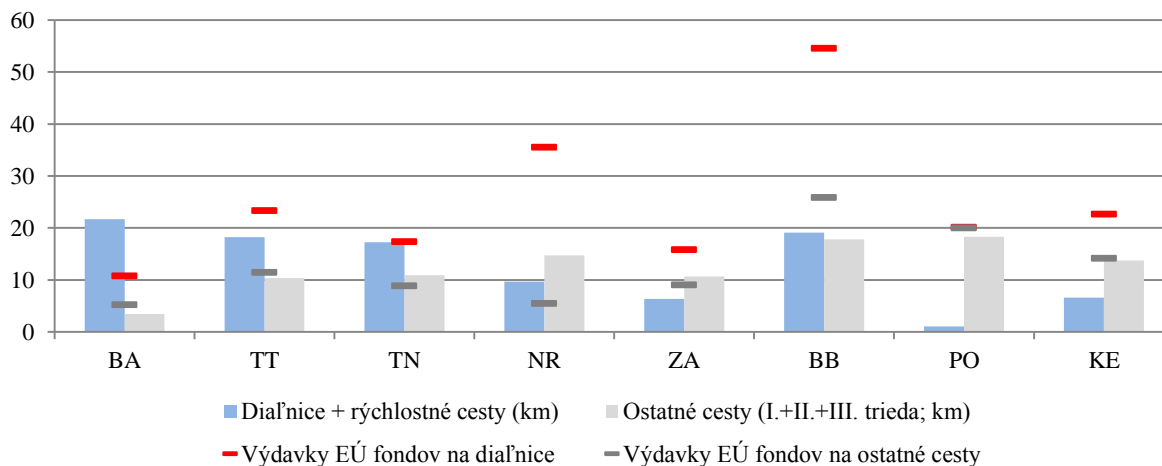

Doprava

Ako sme už uviedli, oblasť dopravy a dopravnej infraštruktúry predstavuje najväčšiu tematickú oblasť kam smerujú intervencie EÚ fondov. Cestná sieť je dôležitým faktorom konkurencieschopnosti regiónov a znižovania regionálnych disparít. V grafe 26 je zobrazený podiel jednotlivých krajov na cestnej sieti: 1. diaľnice a rýchlostné cesty (priemer 2007 až 2013) a 2. súčet ciest I.;II. a III. triedy (priemer 2007 až 2013). Podiel kraja na cestnej sieti bol porovnaný(a korelovaný) s jeho podielom na výdavkoch EÚ fondov na diaľnice (súčet tém diaľnice a diaľnice TEN-T) a výdavkoch EÚ na ostatné cesty (súčet tém regionálne/miestne cesty a štátne cesty). Korelácia medzi podielom kraja na dĺžke diaľnic a rýchlostných ciest a EÚ výdavkoch na ich budovanie je takmer nulová (Pearsonov korelačný koeficient 0,15). Nedá sa teda povedať, či výdavky EÚ fondov na diaľnice znižujú či zvyšujú regionálne disparity. Relatívne silnú súvislosť pozorujeme medzi podielom kraja na ostatných cestách a výdavkoch EÚ fondov na ich budovanie (Pearsonov korelačný koeficient 0,744). Môžeme teda povedať, že investície do cestnej siete smerovali viac do regiónov, v ktoré majú vyšší podiel ciest I.; II. alebo III. triedy. Na takéto prehlbovanie regionálnych disparít v oblasti cestných kapacít nemáme jednoznačnú interpretáciu. To že intervencie smerovali do regiónov, kde už cesty sú, znamená, že sa spájajú už existujúce úseky alebo sa na existujúce úseky nadväzuje, prípadne dochádza k rekonštrukciám existujúcej cestnej infraštruktúry, čo však mohlo ísť na úkor nových ciest v krajoch, v ktorých je ich nedostatok. Tento vývoj však nie je možné jednoznačne považovať za negatívny. Budovanie dopravnej infraštruktúry je dlhodobý proces, ktorý najmä v podmienkach SR veľmi časovo náročný a je podmienený existenciou dlhodobých koncepcií rozvoja dopravnej infraštruktúry. Intervencie EÚ fondov tak často len poskytujú finančné zdroje na realizáciu týchto dlhodobých plánov rozvoja. Budovanie ciest v ekonomicky najmenej výkonných regiónoch by tak bez dobudovania hlavných dopravných koridorov nedávalo ekonomický zmysel.

G r a f 26

Cestná sieť a výdavky EÚ fondov na cestnú sieť

Prameň: Vlastné spracovanie podľa údajov systému ITMS.

ZÁVERY A DISKUSIA

Kohézna politika v rokoch 2007–2013 predstavovala dôležitý nástroj hospodárskej politiky prostredníctvom ktorej hlavne nové členské štáty EÚ financovali rozvoj mnohých oblastí socioekonomického rozvoja. V oblasti výdavkov verejných rozpočtov, ktorých cieľom bol sociálno-ekonomický rozvoj bola úloha EÚ fondov nezastupiteľná. Celkové nastavenie hospodárskej politiky vzhľadom na potrebu konsolidácie rozpočtu verejnej správy reálne obmedzilo aj domáce kapitálové výdavky, ktoré boli nahradené intervenciami EÚ fondov. Z politiky súdržnosti EÚ sa teda stal nástroj, ktorý sa z doplnkového nástroja rozvoja ekonomiky stal rozhodujúcim zdrojom udržiavajúcim výdavky v oblasti verejných investícií. Ich sekundárnym efektom vo viacerých odvetviach bolo udržiavanie zamestnanosť predovšetkým v súkromnom sektore a umožnili čiastočne vykompenzovať vplyv hospodárskej a finančnej krízy predovšetkým v odvetví stavebníctva ale aj v iných sektoroch národného hospodárstva. Výhodou programov politiky súdržnosti je ich čiastočná odolnosť voči politickému cyklu, ktorý je na Slovensku jedným z určujúcich a limitujúcich faktorov dlhodobého rozvoja. Často meniace sa politiky a priority v minulých rokoch neprispievali k optimálnemu smerovaniu hospodárskej politiky, ktoré boli navyše umocnené potrebou reagovať na dopady finančnej a hospodárskej krízy. Programové obdobie 2007–2013 (resp. 2007–2015) nastavilo hospodárskej politike určité mantinely s pomerne malou možnosťou meniť priority a objem finančných zdrojov v jednotlivých oblastiach intervencií. Tieto mantinely sú však veľmi závislé od prvotného nastavenia výdavkov v oblasti politiky súdržnosti, ktoré boli formulované v Národnom strategickom referenčnom rámci. S odstupom času môžeme konštatovať, že nastavenie a schválenie tohto dokumentu nebolo optimálne. Pomerne veľký počet operačných programov, ktorý bol výsledkom práve spomínaného politického procesu s cieľom umožniť každému ministerstvu spravovať operačný program spôsobilo počas ich implementácie často komplikácie. Dochádzalo ku zbytočnej fragmentácii zdrojov, nadmernej administratívnej náročnosti, častej obmene administratívnych kapacít úrovni riadiacich orgánov, čím výrazne klesla efektívnosť riadenia a implementácie.

Politika súdržnosti bola primárne určená na zmiernenie regionálnych rozdielov, avšak v priebehu viacerých programových období sa jej charakter začal postupne meniť. V programovom období 2007–2013 môžeme pozorovať zmeny, ktoré politiku súdržnosti nastavili do pozície nástroja podporujúceho ekonomický rast, podporou agregátneho dopytu a to predovšetkým v čase nedostatku súkromných investícií, ktoré boli spôsobené nedôverou a aj istou opatrnosťou podnikov investovať vlastné zdroje. Taktiež vládne investície zažili v tomto období vo väčšine krajín EÚ prepad a stagnáciu, čo bolo spôsobené najmä potrebou konsolidovať verejné financie v dôsledku dopadov finančnej a hospodárskej krízy. Politika súdržnosti sa tak v minimálne v slovenských podmienkach stala dominantným nástrojom financovania verejných investícií, a ako sme ukázali, s mimoriadne vysokým podielom na celkových kapi-

tálových výdavkoch štátneho rozpočtu de facto nahradila z veľkej časti investície z domácich zdrojov.

V práci sme skúmali vzťah medzi hospodárskou vyspelosťou slovenských regiónov a ich podielom na intervenciách EÚ fondov ako nástroja regionálnej politiky. Vzhľadom na pomerne široký tematický záber je nutné tieto súvislosti analyzovať v rôznych rovinách. Ak sa pozrieme na celkové výdavky a hospodársku úroveň regiónov, tak vidíme v skúmanom období 2008 až 2014 do roku 2012 pomerne silný ťah smerom k funkčnej regionálnej politike (ekonomicky slabšie regióny dostávali vyššiu podporu) avšak v rokoch 2013 a 2014 nastáva príklon k ambivalentnej regionálnej politike, pričom sa prikláňame k téze, že cieľom politiky súdržnosti bolo rýchlo vyčerpať zdroje fondov EÚ a ostatné kritéria hospodárskej politiky boli potlačené. V práci sme podrobnejšie analyzovali výdavky fondov EÚ na oblasť VaV, inovácií, cestovného ruchu, životného prostredia a dopravy v regionálnom socioekonomickom kontexte. Na základe korelačnej analýzy môžeme potvrdiť existenciu inovačného regionálneho paradoxu aj v prípade intervencií EÚ fondov. Intervencie EÚ fondov určené na rozvoj VaV a inovácií ako nástroj regionálnej politiky plynú do ekonomicky silných regiónov, čo vedie k rastu regionálnej disparít v budovaní výskumnej a inovačnej infraštruktúry. Regionálny paradox sa ukázal aj v prípade investícií do cestovného ruchu a čiastočne v oblasti životného prostredia (vodné hospodárstvo a „zelené technológie“) ako aj v prípade dopravy. Dôležitou oblasťou politik EÚ, ktorá sa logicky implementuje v národných ekonomikách je agenda ochrana životného prostredia a boj proti klimatickým zmenám. Priame výdavky verejných financií smerujú hlavne do podpory alternatívnych zdrojov energií a energetických úspor, zmena palivovej základne, kogenerácia a to ako súkromného tak i verejného sektora. V rámci slovenskej ekonomiky existujú pomerne veľké regionálne rozdiely v znečistení prostredia (čo je výsledkom lokalizácie priemyselnej základne). Rozdielna je teda i potreba prostriedkov na odstraňovanie príčin alebo riešenie dopadov znečisťovania životného prostredia v jednotlivých regiónoch. V prípade podpory obnoviteľných zdrojov energií v kontexte so spotrebou uhlia môžeme hovoriť o ambivalentnej politike podpory zmeny energetickej základni. V prípade výdavkov EÚ na zmiernenie klimatickej zmeny môžeme hovoriť o regionálnej politike len v oblasti riešenia tuhých emisií. V oblasti budovania kanalizačnej siete (čo do veľkosti jedna z najväčších tém) môžeme taktiež konštatovať regionálny paradox.

Zistením, že investície z EÚ fondov v niektorých prípadoch nesmerovali do regiónov, ktoré môžeme označiť ako menej rozvinuté dochádza do istej miery k popieraniu princípov politiky súdržnosti, ktorej úlohou je práve vyrovnávanie regionálnych rozdielov. Do veľkej miery je však tento jav prirodzený vzhľadom na kapacity jednotlivých regiónov absorbovať intervencie politiky súdržnosti ako aj súčasnú ekonomickú štruktúru regiónov. Najviac sa tento jav prejavuje predovšetkým v oblasti investícií do dopravnej infraštruktúry a vedy, výskumu a inovácií. V prípade investícií do vedy, výskumu a inovácií investície prirodzene smerujú do regiónov, v ktorých je najvyššia koncentrácia kapacít, ktoré sú v podmienkach SR koncentrované prevažne v Bratislavskom kraji. V dopravnej infraštruktúre sú výdavky dlhodobu rámcované

plánmi rozvoja cestnej a železničnej siete a aj vzhľadom na pomerne vysoký objem zdrojov alokovaných v rámci politiky súdržnosti objem nevyhnutných investícií prevyšuje aj túto alokáciu. V aktuálnom programovom období 2014–2020 je na tieto účely vyčlenených takmer 4 mld EUR (kombinácia zdrojov z Operačného programu integrovaná infraštruktúra a Nástroja prepájania Európy) avšak potreba investícií dosahuje výšku 6,8 mld EUR³.

Pozitívne môžeme hodnotiť hlavne nárast výdavkov do oblasti vedy a výskumu, špecificky infraštruktúry vedy a výskumu, ktorá vytvára podmienky pre realizáciu špičkového výskumu v budúcnosti. Modernizácia vedeckého vybavenia predstavuje zásadný faktor, ktorý zvyšuje potenciál slovenskej vedy v medzinárodnom vedeckom a výskumnom priestore. Dlhodobé podfinancovanie slovenskej vedy, výskumu, vývoja a inovácii sa čiastočne podarilo eliminovať práve zdrojmi politiky súdržnosti. Nedostatočnými však stále zostávajú domáce výdavky v tejto oblasti, ktoré z hľadiska svojho objemu nezaznamenávajú rast a nepôsobia motivujúco pre existujúcich ako aj potenciálnych pracovníkov vedy a výskumu. Bez adekvátneho národného financovania môže byť potenciál vytvorený vybudovaním novej vedeckej infraštruktúry výrazne limitovaný v dôsledku nedostatku kvalifikovaných pracovníkov vedy a výskumu, čo v spojení s deficitom národných zdrojov na konkrétne výskumné projekty môže znamenať nedostatočné využívanie novej infraštruktúry.

Intervencie EÚ fondov sa týkajú všetkých odvetví národného hospodárstva, i keď s odlišnou intenzitou. Hoci najviditeľnejšími sú veľké verejné infraštruktúrne projekty, veľká časť výdavkov smerovala do súkromného sektora. Túto oblasť chápeme ako pomerne kontroverznú (priama nenávratná pomoc podniku) vzhľadom na selektívny charakter takéhoto nástroja hospodárskej politiky a deformáciu podnikateľského prostredia. Pri odvetvovom pohľade na prijímateľov intervencií EÚ fondov sme zistili, že podproporcionálny podiel na čerpaní vykazujú odvetvia priemyselnej výroby, veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov. Na druhej strane nadproporcionálny podiel má odvetvie stavebníctva. Z hľadiska formovania štruktúry ekonomiky smerom k vyššiemu zastúpeniu odvetví s technologicky náročnejšou produkciou musíme potvrdiť skôr opačný trend. Intervencie EÚ fondov na Slovensku smerujú skôr do odvetví s nižšou znalostnou a technologickou náročnosťou, a to ako v spracovateľskom sektore tak i v sektore služieb.

Aktuálne programové obdobie 2014–2020 predstavuje unikátnu príležitosť poučiť sa z predchádzajúceho vývoja. Bude pravdepodobne posledné vzhľadom na výšku zdrojov získaných z EÚ. Je preto nevyhnutné využiť tieto zdroje v prospech takých štruktúrnych zmien (dobudovanie infraštruktúry, implementácia nástrojov finančného inžinierstva, podpora vedy, výskumu, vzdelávania a inovácii atď.), ktoré Slovensku umožnia dlhodobo financovať sociálno-ekonomický rozvoj z domácich zdrojov. K úvahám o budúcom postavení prostriedkov EÚ fondov na Slovensku možno dodať niekoľko poznámok. Autori textu považujú za najdôležitejšiu

---

³ OP Integrovaná infraštruktúra.

podporenú oblasť budovanie dopravnej infraštruktúry (cestná sieť). Jej rozširovanie má pozitívne účinky na regionálny rozvoj, cestovný ruch, rast potenciálu pre prílev zahraničných investícií. Na druhej strane v niektorých oblastiach nadmerne podporenými verejnými investíciami môžu vzniknúť aj negatívne (opačné) efekty. Týka sa to napríklad produkcie energií „zelenými technológiami“ (nadmerné kapacity pre spracovanie biomasy, citlivosť na umiestňovanie malých vodných elektrární) a pod. Pri investičnom boome podpory VaV infraštruktúry vyvstávajú otázky o jej adekvátnom využití a schopnosti ju trvalo udržať avšak tento krát bez fondov EÚ. Obmedzené ľudské kapacity v slovenskom VaV sa často krát rozhodujú medzi viacerými zahraničnými zdrojmi financovania, a uprednostňujú fondy EÚ pred napr. Rámcovým programom EÚ resp. Horizont 2020. Je pravdepodobné, že slovenská hospodárska politika bude v budúcnosti nutná riešiť niektoré dôsledky zlých rozhodnutí politiky dnešného použitia EÚ fondov. Je pravdepodobné že po dobehnutí deficitu krajiny v základnej infraštruktúre (doprava a občianska vybavenosť, životné prostredie) a „obratí nízko visiaceho ovocia“ čaká Slovensko potreba sofistikovanejšej hospodárskej politiky, teda nutnosť implementovať EÚ fondy v oblastiach, ktoré si vyžadujú hlbšie a komplexnejšie zmeny (zmena fungovania inštitúcií). Príklad už dnes môžeme vidieť v zaostávaní budovania slovenského e-Governmentu. Nevyhnutná digitalizácia (a modernizácia) nielen verejnej správy, ale aj štátom poskytovaných statkov (školsťvo, zdravotníctvo) neznamena len nákup a implementáciu hardvéru a softvéru a ale je nositeľom podstatným zmien v postupoch, procesoch, a fungovaní verejných organizácií a inštitúcií. Riziko vidíme i v prílišnej závislosti verejných kapitálových výdavkov od fondov EÚ. Paradoxne, zdroje EÚ majú plniť komplementárnu úlohu v (kapitálových) výdavkoch štátu, avšak v prípade Slovenska vidíme skôr ich substitúciu. Prílišná zaslepenosť fondmi EÚ môže viesť k riskantnému podceneniu iných nástrojov hospodárskej politiky. Potrebna je i vzájomná synergia nielen v rámci jednotlivých cieľov a opatrení fondov EÚ ale i ostatných nástrojov (priamych i nepriamych).

LITERATÚRA

- ARCALEAN, C - GLOMM, G. - SCHIOPU, I. (2012): Growth effects of spatial redistribution policies, *Journal of Economic Dynamics & Control*, roč. 36, s. 988 – 1008.
- BALÁŽ, V. - FILČÁK, R. - JECK, T. - ŠKOBLA, D. - RODRIGUEZ POLO, M. (2015): Pilotný projekt – hodnotenie príspevku EÚ 2020. Hodnotiaca správa. Bratislava: Úrad vlády SR. <http://www.nsrr.sk/sk/hodnotenie/programove-obdobie-2007---2013/>.
- BECKER, S. – EGGER, P. H. – EHRlich, M. (2010): Going NUTS: The effect of EU Structural Funds on regional performance. *Journal of Public Economics* 94 (2010) 578–590.
- CACE, C – CACE, S. – IOVA, C. – NICOLESCU, V. (2009): Absorption capacity of the structural funds. Integrating perspectives. *Review of research and social intervention*. Vol. 27, pp. 7-28.
- EK (2014). *Regional Innovation Scoreboard 2014*. Brusel: Európska komisia. ISBN 978-92-79-34592-0.
- EK (2015): Príhovor člena Komisie Carlosa Moedasa o budúcej práci a aktivitách Európskej komisie a GR RTD. Brusel: Komisia pre sociálnu politiku, vzdelávanie, zamestnanosť, výskum a kultúru
- JARSKÝ, V. – SARVAŠOVÁ, Z. – DOBŠINSKÁ, Z. – VENTRUBOVÁ, K. – SARVAŠ, M. (2014): Public support for forestry from EU funds – Cases of Czech Republic and Slovak Republic. *Journal of Forest Economics* 20 (2014) 380–395.
- KLÍMOVÁ, V. – ŽÍTEK, V: 2015. Inovační paradox v Česku: ekonomická teorie a politická realita. In *Politická ekonomie: teorie, modelování, aplikace*. - Praha: Vysoká škola ekonomická, 2015. ISSN 0032-3233, 2015, roč. 63, č. 2, s. 147-166.
- MDVaRR SR (2013): *Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020*. Bratislava: Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR.
- MIROŠNÍK, K. – PETKOVÁ, L. – ČADIL, J. (2014): Statistical Analysis of Cohesion Funding in the Czech Republic. *Enterprise and the Competitive Environment 2014 conference, ECE 2014, 6–7 March 2014, Brno, Czech Republic. Procedia Economics and Finance* 12 (2014) 437 – 444.
- MUSCIO, A. – REID, A. – RIVERA LEON, L. 2015: An empirical test of the regional innovation paradox: can smart specialisation overcome the paradox in Central and Eastern Europe? *Journal of Economic Policy Reform*. roč. 18, č. 2, s. 153-171.
- NICOLAU, A. (2010) Structural funds and the concept of lifelong learning in Romania. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 2 (2010) 5625–5629.
- OUGHTON, C. – LANDABASO, M. – MORGAN, K. 2002: The Regional Innovation Paradox: Innovation Policy and Industrial Policy” in *Journal of Technology Transfer*, 27, 97-100 pp.
- PANITSIDES, E. A. (2014): “Europe 2020” - Practical implications for the Greek Education and Training system: A qualitative study. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 140 (2014) 307 – 311.

PASCA, E. M. (2014): Integration of the Roma population in and through Education. European Educational Experiences. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 140 (2014) 307 – 311.

RADVANSKÝ, M. - DOMONKOS, T. - FRANK, K. - LICHNER, I. MIKLOŠOVIČ, T. (2015): Posúdenie vplyvov politiky súdržnosti na rozvoj Slovenska s využitím vhodného ekonometrického modelu. Bratislava: Úrad vlády SR. <http://www.nsrr.sk/sk/hodnotenie/programove-obdobie-2007---2013/>.

REGGI, L. – SCICCHITANO, S. (2014): Are EU regional digital strategies evidence-based? An analysis of the allocation of 2007-13 Structural Funds. *Telecommunications Policy* 38 (2014) 530–538.

ROSIK, P.– STEPNIAK, M – KOMORNICKI, T. (2015): The decade of the bigpush to roads in Poland: Impact on improvement in accessibility and territorial cohesion from a policy perspective. *Transport Policy* 37 (2015) 134–146.

STREIMIKIENE, D – KLEVAS, V – BUBELIENE, J. (2007): Use of EU structural funds for sustainable energy development in new EU member states. *Renewable and Sustainable Energy Reviews* 11 (2007) 1167–1187.

PRÍLOHY

Príloha č. 1 Oblasti podpory na základe FOI kódov

Policy area		Code	Priority themes
1. Enterprise environment	RTDI and linked activities	01	R&TD activities in research centres
		02	R&TD infrastructure and centres of competence in a specific technology
		05	Advanced support services for firms and groups of firms
		07	Investment in firms directly linked to research and innovation (...)
		74	Developing human potential in the field of research and innovation, in particular through post-graduate studies ...
	Innovation support for SMEs	03	Technology transfer and improvement of cooperation networks ...
		04	Assistance to R&TD, particularly in SMEs (including access to R&TD services in research centres)
		06	Assistance to SMEs for the promotion of environmentally-friendly products and production processes (...)
		09	Other measures to stimulate research and innovation and entrepreneurship in SMEs
		14	Services and applications for SMEs (e-commerce, education and training, networking, etc.)
	ICT and related services	11	Information and communication technologies (...)
		12	Information and communication technologies (TEN-ICT)
		13	Services and applications for citizens (e-health, e-government, e-learning, e-inclusion, etc.)
	Other investment in firms	08	Other investment in firms
	2. Human resources	Education and training	62
63			Design and dissemination of innovative and more productive ways of organising work
64			Development of special services for employment, training and support in connection with restructuring of sectors ...
72			Design, introduction and implementing of reforms in education and training systems ...
	Labour market policies	73	Measures to increase participation in education and training throughout the life-cycle ...
		65	Modernisation and strengthening labour market institutions
		66	Implementing active and preventive measures on the labour market
		67	Measures encouraging active ageing and prolonging working lives
2. Human resources (Cont.)	Labour market policies (Cont.)	68	Support for self-employment and business start-up
		69	Measures to improve access to employment and increase sustainable participation and progress of women ...

Policy area		Code	Priority themes
		70	Specific action to increase migrants' participation in employment ...
		71	Pathways to integration and re-entry into employment for disadvantaged people ...
		80	Promoting the partnerships, pacts and initiatives through the networking of relevant stakeholders
3. Transport	Rail	16	Railways
		17	Railways (TEN-T)
		18	Mobile rail assets
		19	Mobile rail assets (TEN-T)
	Road	20	Motorways
		21	Motorways (TEN-T)
		22	National roads
		23	Regional/local roads
	Other transport	24	Cycle tracks
		25	Urban transport
		26	Multimodal transport
		27	Multimodal transport (TEN-T)
		28	Intelligent transport systems
		29	Airports
		30	Ports
31		Inland waterways (regional and local)	
32		Inland waterways (TEN-T)	
4. Environment and energy	Energy infrastructure	33	Electricity
		34	Electricity (TEN-E)
		35	Natural gas
		36	Natural gas (TEN-E)
		37	Petroleum products
		38	Petroleum products (TEN-E)
		39	Renewable energy: wind
		40	Renewable energy: solar
		41	Renewable energy: biomass
		42	Renewable energy: hydroelectric, geothermal and other
	43	Energy efficiency, co-generation, energy management	
	Environment and risk prevention	44	Management of household and industrial waste
		45	Management and distribution of water (drink water)
		46	Water treatment (waste water)
		47	Air quality
		48	Integrated prevention and pollution control
		49	Mitigation and adaption to climate change
		50	Rehabilitation of industrial sites and contaminated land
51		Promotion of biodiversity and nature protection (including Natura 2000)	
		52	Promotion of clean urban transport
		53	Risk prevention (...)
		54	Other measures to preserve the environment and prevent risks

Policy area		Code	Priority themes
5. Territorial development	Social Infrastructure	10	Telephone infrastructure (including broadband networks)
		75	Education infrastructure
		77	Childcare infrastructure
		78	Housing infrastructure
	Tourism and culture	79	Other social infrastructure
		55	Promotion of natural assets
		56	Protection and development of natural heritage
		57	Other assistance to improve tourist services
		58	Protection and preservation of the cultural heritage
		59	Development of cultural infrastructure
	Planning and rehabilitation	60	Other assistance to improve cultural services
	Other	61	Integrated projects for urban and rural regeneration
		82	Compensation of any additional costs due to accessibility deficit and territorial fragmentation
83		Specific action addressed to compensate additional costs due to size market factors	
6. Technical assistance		84	Support to compensate additional costs due to climate conditions and relief difficulties
		81	Mechanisms for improving good policy and programme design, monitoring and evaluation ...
		85	Preparation, implementation, monitoring and inspection
		86	Evaluation and studies; information and communication